

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA
V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Meze práva na svobodu projevu v judikatuře
Evropského soudu pro lidská práva**

2020

Miroslava BRŮHOVÁ

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra mezinárodního práva

Diplomová práce

**Meze práva na svobodu projevu v judikatuře
Evropského soudu pro lidská práva**

Studijní program: Právo a právní věda (M6805)

Studijní obor: Právo (M6805T003)

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Větrovský, Ph.D.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Miroslava BRŮHOVÁ**
Osobní číslo: **R16M0027P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Meze práva na svobodu projevu v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.**
Zadávací katedra: **Katedra mezinárodního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Pojem
3. Historický vývoj judikatury
4. Současný vývoj judikatury
5. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- GRABENWARTER, Christoph. European convention on human rights: commentary. München: C.H. Beck, 2014. 554 s. ISBN 978-3-406-60321-1 Evropská úmluva o lidských právech: komentář. 1. vyd. [Praha]: C.H. Beck, 2012. xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3
- BERGER, Vincent. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva. 1. české vyd. Praha: IFEC, 2003. 769 s. ISBN 80-86412-23-7 .
- HUDECOVÁ, Lucia, NECHVÁTALOVÁ, Lucie a VÝBORNÝ, Štěpán. Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 162 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Řada teoretická = Acta Universitatis Brunensis. Iuridica; 442. ISBN 978-80-210-6521-5 .
- BARTOŇ, Michal. Svoboda projevu: principy, garance, meze. Praha : Leges, 2010. 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jaroslav Větrovský, PhD.

Katedra mezinárodního práva

Datum zadání diplomové práce:

1. dubna 2019

Termín odevzdání diplomové práce:

30. března 2021

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan

JUDr. Oto Kunz, CSc.

vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Svoboda projevu v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva* vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Plzni dne.....

.....

Miroslava Brůhová

Na tomto místě chci poděkovat Mgr. Jaroslavu Větrovskému Ph.D. za odborné vedení a užitečné rady a připomínky v rámci konzultací při psaní diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Vymezení článku 10 Úmluvy	7
1.1. Základní pojmy	8
1.2. Forma a obsah projevu.....	9
1.3. Kategorie projevu.....	11
1.4. Omezení projevu dle článku 10 odstavce 2	13
1.5. Horizontální působení základních práv.....	15
2. Svoboda projevu a internet	17
2.1. Svoboda projevu a internet	17
2.2. Jurisdikce	18
2.3. Ve světle současných podmínek	21
2.4. Blokování přístupu na internet.....	23
2.5. Přístup na internet a vězení	25
2.6. Zranitelná osoba v prostředí internetu	28
3. Povinnosti a odpovědnost v internetovém prostředí	32
3.1. Povinnosti a odpovědnost při publikování na internetu.....	33
3.2. Povinnosti a odpovědnost internetových zpravodajských portálů	40
3.3. Odpovědnost vyplývající ze zveřejnění hypertextového odkazu.....	50
Závěr	54
Zdroje:.....	58
Literatura:.....	58
Smlouvy:	59
Rozsudky:	59
Články:.....	64
Elektronické zdroje:	64
Resumé.....	57

Úvod

Významným dokumentem v oblasti základních práv je bezesporu Deklarace práv člověka a občana přijatá francouzským Národním ústavodárným shromážděním v roce 1789. Ve svém článku XI stanovuje svobodné sdělování myšlenek a názorů za jedno z nejdrahocennějších práv člověka, kdy každý občan může svobodně mluvit, psát, tisknout, s výjimkou zneužití této svobody v případech stanovených zákonem.¹ Setkáváme se zde tedy s myšlenkou svobody projevu jako nezcizitelného práva.

V moderních dějinách se stal zlomovým rok 1948, kdy došlo k přijetí Všeobecné deklarace lidských práv Valných shromážděním Organizace spojených národů, která se stala podkladem pro další mezinárodní úmluvy. V článku 19 rezoluce je zakotveno právo každého na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.²

Situace po druhé světové válce v Evropě si však dle tehdejších čelních představitelů žádala vlastní úmluvu, která by upravovala základní lidská práva. Bylo to způsobeno, mimo jiné také tím, že většina bojů druhé světové války se odehrála právě na starém kontinentu a spojenecké mocnosti si kladly za cíl, aby se neopakovalo nejzávažnější porušování lidských práv, právě jako za druhé světové války.³ I z tohoto důvodu Parlamentní shromáždění Rady Evropy, jakožto poradní orgán nově vzniklé mezinárodní organizace, na svém prvním zasedání doporučila Výboru ministrů, aby co nejdříve připravili návrh vypracování evropské dohody o lidských právech. Toto zadání mimo jiné obsahovalo požadavek, aby budoucí úmluva obsahovala svobodu názoru a projevu v souladu s článkem 19 Deklarace OSN.⁴

¹ SKOUPÝ, Arnošt: *Texty k obecným dějinám kapitalismu I*. Olomouc 1989, s. 11-14.

² *Všeobecná deklarace lidských práv: A/RES/217(III)A-E*. New York: Valné shromáždění OSN, 1948.

³ OVEY, Clare, Robin C.A. WHITE a Francis Geoffrey JASOBS. *Jacobs, White & Ovey: The European Convention on Human Rights*. 5th. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 3-7

⁴ *Doporučení č. 38*. Štrasburg: Parlamentní shromáždění, Rada Evropy, 1949.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) byla podepsána 4. listopadu 1950 v Římě. Svoboda projevu byla zakotvena v článku 10 ve znění:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci“⁵

Cílem Rady Evropy bylo vytvořit vymahatelný právní akt, proto byla k projednávání porušení Úmluvy zřízena Evropská komise pro lidská práva (dále jen „Komise“) a Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Evropský soud“). Přijetím Protokolu č. 11 došlo ke změně, která spočívala ve zrušení původní Komise, a také ve způsobu fungování Evropského soudu. Nejvýraznější změnu představuje článek 19, dle kterého Evropský soud vykonává svou činnost jako stálý úřad. V podobě, v jaké ho známe dnes, tak zasedá od 1. listopadu 1998.

V roce 1962, pouhých 12 let po podepsání Úmluvy v Římě, vznikl projekt počítačového výzkumu agentury ARPA. Výzkumná agentura ARPA vytvořila experimentální síť nazvanou ARPANET. Cílem této sítě bylo mimo jiné, umožnit dálkový přístup k tehdejším nejvýkonnějším superpočítačům. Síť ARPANET byla stále častěji využívána k přenosu osobních vzkazů prostřednictvím elektronické pošty, což umožnilo a usnadnilo vědeckou spolupráci napříč kontinentem, která

⁵ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Řím: Rada Evropy, 1950.

předurčila další vývoj v této oblasti a předdefinovala internet v podobě, v jaké ho známe dnes.⁶

U původního projektu počítačové sítě ARPANET by se vztah se svobodou projevu jistě hledal velmi obtížně. Vzhledem k rychlému vývoji v oblasti technologií se však během poměrně krátké doby podařilo vytvořit systém, do kterého bylo možno připojovat počítače v různých částech světa. V roce 1987 bylo v síti propojeno 27 000 počítačů, v roce 1996 už bylo připojeno 55 milionů uživatelů, v roce 2010 2 miliardy uživatelů a dnes se hovoří o počtu přes 4 miliardy uživatelů, tedy více než polovina světové populace. A tyto počty, dle statistik Mezinárodní komunikační unie, nadále narůstají.⁷

A zde již můžeme sledovat ono protnutí Úmluvy a internetu. Internet se stal novou platformou pro oblast komunikace. Díky své dostupnosti a schopnosti ukládat a sdělovat obrovské množství informací se stal místem, kam se přesunula část běžného života každého z nás. Posíláme e-maily, nakupujeme, chatujeme, komentujeme či sledujeme novinky.

Internet nám tak nabízí nové, téměř neomezené možnosti realizace a je třeba, aby na tuto skutečnost reagoval také zákonodárce a soudy ve svých rozhodnutích. Ne jinak tomu je v případě Evropského soudu, který se s tímto novým fenoménem musí také vypořádávat, především u stížností týkajících se článku 8 a článku 10 Úmluvy.

Evropský soud pravidelně vydává aktualizované statistiky týkající se jeho rozhodnutí. Ze zveřejněných statistik za období 1959 – 2019 vyplývá, že Evropský soud shledal porušení Úmluvy u celkem 22 535 stížností, z toho se 845 týkalo porušení svobody projevu.⁸ Tedy téměř 4 % ze všech shledaných porušení Úmluvy, včetně dodatkových protokolů, tvoří porušení článku 10 Úmluvy.

Evropský soud, potažmo Rada Evropy, si však neklade za cíl vytvářet nová lidská práva a základní svobody ve vztahu k internetu, ale naopak vychází ze stávajících norem, které jsou interpretovány ve světle současných podmínek a

⁶ PETERKA, Jirí. Na počátku byl ARPANET *Computerworld*. Praha: Internet Info DG, 1995, 4/95.

⁷ *Measuring digital development Facts and figures 2020*. Geneva: International Telecommunication Union, 2020.

⁸ *Overview ECHR 1959-2019*. Štrasburg: European Court of Human Rights, 2020

musí zohledňovat specifickou povahu internetu jako moderního způsobu předávání informací.⁹

Omezení obsažená v článku 10 odstavci 2 stanovují, že výkon svobody projevu zahrnuje i povinnosti a formy odpovědnosti. Tedy již ve svém znění předjímá jistá omezení tohoto práva. Nejčastěji se s těmito povinnostmi a formami odpovědnosti setkáváme u novinářů, u kterých Evropský soud vyžaduje zachování etických standardů jejich práce, či u státních zaměstnanců, kde jejich povinnosti a odpovědnost vznikají především v souvislosti s národní bezpečností. Toto jsou dvě nejvýraznější skupiny, můžeme ale také zmínit politiky, advokáty, šéfredaktory, autory či vydavatele.¹⁰

Všechny tyto skupiny mají jedno společné – jde o nositele práva na svobodu projevu, kteří svým dosahem mají šanci ovlivňovat adresáty. Vystává zde tedy otázka, zda i na internetu, vzhledem k jeho specifikům, jsou takoví nositelé práva na svobodu projevu, kterým je třeba stanovit nové povinnosti a odpovědnost ve smyslu článku 10 odstavce 2 Úmluvy.

Svoboda projevu na internetu má specifickou povahu ve vztahu k tzv. tradičním médiím, kterými jsou tisk či televizní vysílání. Rozdíl můžeme sledovat například v kapacitě pro ukládání a přenos informací či v samotném dosahu internetu, kterému původní média nemohou konkurovat.

K masivnímu rozšíření internetu došlo po přelomu tisíciletí. Dle statistik Mezinárodní telekomunikační unie mělo v roce 2005 přístup k internetu 16,8 % světové populace.¹¹ Jak bylo uvedeno výše, počet uživatelů internetu neustále narůstá. Pokud vezmeme do úvahy průměrnou délku soudního řízení v Evropě¹² a skutečnost, že stěžovatel má právo podat stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva až po vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků, které mu poskytuje právní řád, je logické, že rozsudky, které se pojí s problematikou internetu, se v judikatuře ve větší míře začínají objevovat kolem roku 2010. I

⁹ Viljanen Jukka. *The European Court of Human Rights as a Developer of the General Doctrines of Human Rights Law, A Study of the Limitation Clauses of the European Convention on Human Rights*. Tampere: Tampere University Press, 2003. Str 263.

¹⁰ KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. Str. 1063

¹¹ *Measuring digital development Facts and figures 2020*. Geneva: International Telecommunication Union, 2020.

¹² EUROPEAN UNION. *The EU Justice Scoreboard*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020.

z tohoto důvodu jde stále o ne příliš zmapované téma, které teprve čeká na svoje zařazení do učebnic práva či velkých komentářů.¹³

Záměr mé práce spočívá v nalezení odpovědi na otázku, zda Evropský soud ve své judikatuře k článku 10 Úmluvy ukládá nositeli práva, který působí na internetu, nové formy odpovědnosti a povinností.

Tradičně se problematika odpovědnosti a povinností pojí s médii. Především novináři mají povinnost dodržovat standardy odpovědné žurnalistiky (*responsible journalism*). Jde například o povinnost rešerše nebo odpovědnost za ověřování informací.¹⁴ Povinnosti a odpovědnost pak přeneseně dopadají také na editory či vydavatele novin.¹⁵

Hlavním cílem je tedy snaha definovat povinnosti a formy odpovědnosti, které vytvořil svojí rozhodovací praxí Evropský soud. Dílčím cílem je nastínit nově vznikající meze svobody projevu na internetu v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.

Diplomová práce bude členěna do tří hlavních tematických částí. První kapitola bude věnována pojmu svobody projevu dle Úmluvy. Cílem je analyzovat stěžejní judikaturu článku 10 Úmluvy a terminologii s ní související. Vzhledem ke skutečnosti, že internet je brán jako další z forem projevu, je nutné definovat základní principy, které Evropský soud pro lidská práva používá při svých rozhodnutích. Půjde například o definiční znaky či základní výkladové principy svobody projevu.

Druhá kapitola bude zaměřena na svobodu projevu na internetu. Obsahem této kapitoly tak bude už pouze jedna z forem projevu. Primárně zde bude analyzována základní judikatura týkající se této problematiky. Z této judikatury budou abstrahovány pojmy související se svobodou projevu na internetu.

Třetí kapitola se bude věnovat povinnostem a formám odpovědnosti ve smyslu článku 10 Úmluvy. Hlavním cílem této kapitoly bude zodpovězení otázky,

¹³*Internet: case-law of the European Court of Human Rights: Updated: June 2015*. 2nd. Strasbourg: Council of Europe, 2015

¹⁴ *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 27.6.2017, stížnost č. 931/13, bod č. 128

¹⁵ *Orban a ostatní proti Francii*, rozsudek ESLP ze dne 15.1.2009, stížnost č. 20985/05, bod č. 47: Dle Evropského soudu vydavatelé poskytují autorům médií pro vyjádření jejich názorů, čímž se plně podílejí na výkonu svobody projevu autorů, které zveřejňují a sdílejí také jejich povinnosti a odpovědnosti.

zda Evropský soud ve své judikatuře k článku 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod zakládá nositelům práva působícím na internetu nové formy odpovědnosti a povinnosti a jakým způsobem se případně liší od povinností a odpovědnosti v jiných formách projevu.

Vzhledem k specifičnosti vybraného tématu budou hlavními zdroji rozsudky Evropského soudu, zahraniční články a přehledové publikace vydávané Evropským soudem a Radou Evropy. Tyto zdroje budou především v teoretické části doplněny komentářem k Úmluvě.

Diplomová práce je založena na zdrojích, které jsou z větší části dostupné pouze v cizích jazycích, především v anglickém jazyce. Vzhledem k omezené dostupnosti českých překladů, proto bude využito původních znění, která autorka pro účely diplomové práce sama přeložila do českého jazyka.

1. Vymezení článku 10 Úmluvy

Svoboda projevu je jednou z nejdůležitějších politických svobod. Jak uvádí Evropský soud v rozsudku ve věci *Handyside proti Spojenému království*: „Svoboda projevu je jedním ze základních prvků demokratické společnosti a jedna ze základních podmínek jejího pokroku i rozvoje každého člověka. S výhradou článku 10 odstavce 2 se použije nejen na „informace“ nebo „myšlenky“, které jsou příznivě přijímány nebo považovány za neškodné nebo lhostejné, ale také na ty, které urážejí, šokují nebo narušují stát nebo jakoukoli část populace.“¹⁶

Článek 10 Úmluvy sestává ze dvou odstavců. Odstavec 1 stanoví, že každý má právo na svobodu projevu. Tímto právem je myšleno zastávání názorů, přijímání a rozšiřování informací nebo myšlenek, a to bez zásahu státních orgánů a bez ohledu na hranice. Odstavec 2 stanovuje omezení, jimiž je možné ospravedlnit omezení svobody projevu. Struktura článku 10 má obdobnou strukturu jako v případě článku 8, článku 9 nebo článku 11 Úmluvy, tedy v prvním odstavci vymezení práva a ve druhém odstavci jsou definována přípustná omezení.¹⁷

Z výše uvedeného tak vyplývá, že vzhledem ke svojí povaze svoboda projevu není právem absolutním. Vzniká zde tedy prostor pro konkurenci s ostatními lidskými právy. To znamená, že svoboda projevu může být omezena, pokud to Úmluva připouští. V případě střetu s jiným lidským právem je rozhodováno dle principu proporcionality. Výsledkem je upřednostnění práva chránícího vyšší hodnotu, současně však za co nejmenšího omezení druhého práva.¹⁸

¹⁶ *Handyside proti Spojenému království*, rozsudek pléna ESLP ze dne 7.12.1976, stížnost č. 5493/72, bod č. 49

¹⁷ SCHABAS, William A. *The European Convention on Human Rights: A Commentary*. Oxford University Press, 2015, str. 450-453

¹⁸ SMET, Stijn a Eva BREMS, ed. *When Human Rights Clash at the European Court of Human Rights: Conflict or Harmony?*. Oxford: Oxford University Press, 2017. – Se zajímavým pohledem na problematiku konfliktu lidských práv zde přichází autorka kapitoly 9 Leto Cariolou. Kapitola nese název „Obcházení konfliktu mezi právem na pověst a právem na svobodu projevu“, a zkoumá „konflikt“ mezi článkem 8 a článkem 10 Úmluvy. Autorka je toho názoru, že za „rouškou“ údajného vyvážení (*Peeping blind the Veil of „balancing“*), a tedy konfliktu mezi článkem 8 a článkem 10, jsou ve skutečnosti určeny definiční limity každého z nich. Nárok vznesený stěžovatelem často nespadá do definiční oblasti působnosti článku 8 nebo 10, a proto nepředstavuje skutečný výkon těchto práv, a proto, dle autorky, v takovém případě ke konfliktu nedojde. Autorka tak

1.1. Základní pojmy

Základním pojmem článku 10 odstavce 1 Úmluvy je právo projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky. Ve vztahu k přijímání a rozšiřování informací nebo myšlenek zaujal Evropský soud odmítavý postoj týkající se obecné definice těchto pojmů.¹⁹ Z judikatury však vyplývá, že pojmy informace a myšlenky bere velmi široce. Pro akademické účely tak lze rozlišovat projev na základní tři kategorie, a to politický projev, umělecký projev a komerční projev.²⁰

Svoboda projevu je na základě odstavce 1 garantována bez zásahu státních orgánů a bez ohledu na hranice. Svobodu projevu bez zásahu státních orgánů je třeba vnímat mimo jiné v kontextu vykonavatelů státní moci dle zákonné úpravy smluvních států Úmluvy.²¹ Druhým pojmem je „bez ohledu na hranice“. Tento pojem je třeba chápat jako povinnost akceptovat i přijímat informace ze zahraničí a zároveň nesmí bránit šíření informací do zahraničí. Přeshraniční přenos i přesto může být podroben omezením dle odstavce 2 článku 10 Úmluvy.²²

První odstavec článku 10 tak stanovuje rozsah práva na svobodu projevu a druhý odstavec obsahuje limitační klauzuli. Tato klauzule je obsažena rovněž v článku 8 – Právo na respektování soukromého a rodinného života, článku 9 – Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání a článku 11 – Svoboda shromažďování a sdružování, Úmluvy. Vzhledem k tomu, že tyto články mají shodnou strukturu s článkem 10, Evropský soud postupuje v případě stížností na základě stejného postupu.

V teorii je tento postup popisován nejčastěji jako třístupňový (*three-step test*). Obecně jde o postup, na základě kterého Evropský soud zkoumá, zda byl

zaujímá opačný názor na otázku, zda mohou být lidská práva ve vzájemném konfliktu ve smyslu vzájemné neslučitelnosti, než ostatní přispěvatelé.

¹⁹ *Groppera Radioa AG a další proti Švýcarsku*, rozsudek pléna ESLP ze dne 28.3.1990, stížnost č. 10890/84, bod č. 55

²⁰ KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře., str. 1021-1029 – Autoři komentáře zde člení projev do pěti kategorií, vzhledem ke skutečnosti, že v oblasti civilního a akademického projevu zatím není mnoho judikatury, bude pro potřeby práce užíváno základní dělení na projev politický, umělecký a komerční.

²¹ *Cascado Coca proti Španělsku*, rozsudek ESLP ze dne 24.2.1994, stížnost č. 15450/89, bod č. 39

²² KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře., str. 998

zásah v souladu se zákonem (test legality)²³, zda sledoval jeden z legitimních cílů (test legitimacy) a zda byl zásah nezbytný v demokratické společnosti.²⁴

V české literatuře se setkáváme především s označením pětistupňového testu (*five-step test*). Základní zkoumaná kritéria jsou stejná, ale navíc jim předchází zkoumání, zda stížnost spadá pod rozsah namítaného článku Úmluvy a zda došlo k zásahu do namítaného práva stěžovatele.²⁵ Pro potřeby diplomové práce bude užíváno zkoumání kritérií odpovídající třístupňovému testu.

Odstavec druhý článku 10 Úmluvy, přestože sdílí stejný základ s článkem 8, článkem 9 a článkem 11, obsahuje specifikum v podobě explicitního uvedení „povinností a odpovědnosti“, které se pojí s výkonem daného práva. Význam tohoto spojení můžeme sledovat především v návaznosti na výkon svobody projevu určitých osob, jako jsou státní zaměstnanci a novináři.²⁶ Blíže k tomuto tématu bude pojednáno v kapitole 3.

1.2. Forma a obsah projevu

Formou projevu je myšleno, jakým způsobem je projev sdělován. Za tradiční formy projevu v judikatuře Evropského soudu bývá, s ohledem na jejich rozšíření, považován tisk a televize. V průběhu let se přidávaly další formy

²³ Srov. *Barthold proti Německu*, rozsudek ESLP ze dne 31.1.1986, stížnost č. 8734/79, bod č. 29 - Omezení svobody projevu je tak možné na základě zákona. Z judikatury je však možno dovodit, že k omezení je možno užít též předpisů na základě delegované pravomoci.

²⁴ *Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights: Freedom of expression*. Strasbourg: Council of Europe, 2020. str. 19-24

²⁵ KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal Bobek. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. [Praha]: C.H.Beck, 2012. Velké komentáře., str. 100

²⁶ *Bladet Tromsø a Stensaas proti Norsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 20.5.1999, stížnost č. 21980/93, bod č. 65

projevu, například knihy,²⁷ zveřejňování fotografií,²⁸ umělecký projev,²⁹ distribuce letáků a pamfletů,³⁰ podání právníků u soudu³¹ či projev na internetu.³²

Článek 10 se vztahuje také na různé formy nekonvenčních projevů, například troubení na lovecký roh, jehož cílem bylo narušení honu na lišku³³ či odtržení stuhy z věnce se jménem ukrajinského prezidenta a její demonstrativní roztrhání před shromážděným davem.³⁴

Význam formy projevu byl rozhodovací praxí posílen především v oblasti audiovizuálních médií, neboť dle názoru Evropského soudu je třeba vzít v úvahu, že právě audiovizuální média mají bezprostřednější a silnější efekt než tisk, což souvisí především s diváckým dosahem tohoto typu vysílání. Evropský soud proto v případě audiovizuálních médií přijímá více omezující opatření než u jiných forem projevu.³⁵

Obsahem projevu je myšleno jednání, které lze rozlišovat dle toho, co je obsahem samotného sdělení, tedy fakta i vlastní názory,³⁶ dále jakým směrem dané informace či názory směřují, jde například o sdělování, šíření či vyhledávání informací, nebo technické provedení způsobu jejich šíření, například rádiové či televizní vysílání.³⁷

²⁷ *Handyside proti Spojenému království*, rozsudek pléna ESLP ze dne 7.12.1976, stížnost č. 5493/72

²⁸ *Axel Springer AG proti Německu*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 7.2.2012, stížnost č. 39954/08

²⁹ *Müller a další proti Švýcarsku*, rozsudek senátu ESLP ze dne 24.5.1988, stížnost č. 10737/84

³⁰ *Bowman proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 19.2.1998, stížnost č. 24839/94

³¹ *Kyprianou proti Kypru*, rozsudek ESLP ze dne 15.12.2005, stížnost č. 73797/01

³² *Times Newspaper Ltd. (č. 1 a č. 2) proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 10.3.2009, stížnost č. 3002/03 a č. 23676/03

³³ *Hashman a Harrup proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 25.11.1999, stížnost č. 25594/94

³⁴ *Shvydka proti Ukrajině*, rozsudek ESLP ze dne 30.1.2015, stížnost č. 17888/12

³⁵ *Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku*, rozsudek ESLP ze dne 17.12.2004, stížnost č. 49017/99, bod č. 79

³⁶ Vyjadřování subjektivních názorů však není bezbřehé, jak se Evropský soud vyslovil například v rozhodnutí *Rujak proti Chorvatsku*. V tomto rozhodnutí, ve kterém vyslovil odmítnutí stížnosti pro nepřípustnost, Evropský soud mimo jiné uvedl, že některé druhy projevu, jako je oplzlá a obscénní řeč, nemají při vyjadřování myšlenek žádnou zásadní roli. Urážlivé tvrzení může vypadnout mimo ochranu svobody projevu, pokud je jeho jediným záměrem urážka. Svobody projevu zaručené dle článku 10 se zároveň nelze dovolávat v rozporu s článkem 17 Úmluvy.

³⁷ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik., str. 78-99

Za obecné vymezení obsahu projevu, ve smyslu judikatury Evropského soudu, tak lze považovat rozhodnutí ve věci *Handyside proti Spojenému království*: „Článek 10 se použije nejen na „informace“ nebo „myšlenky“, které jsou příznivě přijímány nebo považovány za neškodné, nebo lhostejné, ale také na ty, které jsou urážející, šokující nebo znepokojující pro stát či jakoukoli část populace. Takové jsou požadavky pluralismu, tolerance a šlechtnosti, bez nichž neexistuje „demokratická společnost.“³⁸

1.3. Kategorie projevu

Z hlediska obsahu lze v judikatuře Evropského soudu rozlišovat tři základní druhy projevu, a to projev politický, umělecký a komerční. Jak již bylo uvedeno, v literatuře je možné se setkat i s rozšířenou verzí tohoto základního členění, a to o projev civilní a akademický.³⁹ Hranice mezi jednotlivými druhy projevu jsou tenké a dva rozšiřující druhy lze považovat za mezistupně v tříčlenném dělení. V judikatuře Evropského soudu se navíc objevují projevy, které svým obsahem nelze zařadit ani do třídílné ani do pětídílné kategorie členění. Nelze proto považovat toto rozšíření za účelné. Pro cíl této práce tak bude použito základní třídílné členění.

Byť Evropský soud jednotlivé kategorie projevu nehierarchizoval, lze v judikatuře vyzorovat, které druhy projevu požívají vyšší a které naopak nižší ochrany. Za nejvýznamnější, a tedy za projev s nejpřísnějšími kritérii pro posouzení proporcionality omezení, lze považovat projev politický. Politický projev jako takový není definovaný, z rozhodovací praxe Evropského soudu však vyplývá, že jde o projev související s vládou, politiky,⁴⁰ politickými stranami⁴¹ či soudnictvím⁴². Politický projev je proto chráněn přísnými pravidly, která jen těžko

³⁸ *Handyside proti Spojenému království*, rozsudek pléna ESLP ze dne 7.12.1976, stížnost č. 5493/72, bod č. 49

³⁹ KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. [Praha]: C.H.Beck, 2012. Velké komentáře., str. 1021

⁴⁰ *Castells proti Španělsku*, rozsudek senátu ESLP ze dne 23.4.1992, stížnost č. 11798/85

⁴¹ *Herri Batasuna a Batasuna proti Španělsku*, rozsudek ESLP ze dne 30.6.2009, stížnost č. 25803/04 a 25817/04)

⁴² *Kobenter a Standard Verlags GmbH proti Rakousku*, rozsudek ESLP ze dne 2.2.2007, stížnost č. 60899/00

umožňují jeho omezení.⁴³ Takové omezení zároveň musí snést vyšší míru kontroly, a to nejen ze strany orgánů, které jsou k tomu zmocněné, ale též ze strany médií či veřejnosti.

Jedním z nejvýznamnějších rozsudků v této oblasti je bezesporu *Lingens proti Rakousku*, na základě kterého jsou v judikatuře rozlišována skutková tvrzení, tedy rozdíl mezi fakty a hodnotícími soudy. Existenci faktů je možné prokázat, zatímco pravdivost hodnotících soudů nikoli.⁴⁴

Druhým zmíněným je projev umělecký, který již ze své podstaty lze jen těžko definovat. Význam ochrany uměleckého projevu se pojí s jeho povahou, která má často za cíl šokovat.⁴⁵ Takovýto projev pak častěji podléhá restrikcím či zákazům v případě jeho zveřejnění.⁴⁶ Umělci svými díly vyjadřují své subjektivní pocity a názory. Mohou ale také vyjadřovat názory společnosti, ve které svá díla tvoří. I z tohoto důvodu tak musí být tomuto projevu poskytnuta dostatečná ochrana.⁴⁷

Třetí kategorií je projev komerční. Tento projev je nejčastěji spojován s reklamou, teleshoppingem či sponzoringem. Komerční projev v judikatuře Evropského soudu požívá méně intenzivní ochranu než ostatní kategorie projevu. Dle ustálené judikatury je zde určitý prostor pro smluvní stát pro uvážení (*margin of appreciation*) při posuzování existence a nezbytnosti zásahu.⁴⁸

Jak bylo naznačeno výše, hranice mezi jednotlivými kategoriemi jsou tenké a někdy tak může dojít k situaci, že v projevu lze seznat dvě kategorie projevu zároveň. V takovém případě pak Evropský soud posuzuje, která kategorie

⁴³ BARENDT, Eric. *Freedom of Speech*. Second ed. Oxford: Oxford University Press, 2007, str. 156

⁴⁴ *Lingens proti Rakousku*, rozsudek pléna ESLP ze dne 8.7.1986, stížnost č. 9815/82, bod č. 46

⁴⁵ Srov. *Handyside proti Spojenému království*, rozsudek pléna ESLP ze dne 7.12.1976, stížnost č. 5493/72, bod č. 49

⁴⁶ Srov. *Karttunen proti Finsku*, rozhodnutí ESLP ze dne 10.5.2011, stížnost č. 1685/10; *Otto-Preminger-Institut proti Rakousku*, rozsudek senátu ESLP ze dne 20.9.1994, stížnost č. 13470/87

⁴⁷ JÄGER, Petr, MOLEK, Pavel. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. First ed. Praha: Auditorium, 2007, str. 116

⁴⁸ *Markt Intern Verlag GmbH a Klaus Beermann proti Německu*, rozsudek pléna ESLP ze dne 20.11.1989, stížnost č. 10572/83, bod č. 33

projevu převažuje, například politický projev proti komerčnímu. Na základě tohoto posouzení pak projevu poskytne vyšší nebo nižší míru ochrany.⁴⁹

1.4. Omezení projevu dle článku 10 odstavce 2

Důvody omezení svobody projevu stanovuje výčet dle článku 10 odstavce 2 Úmluvy. Jde o výčet taxativní, který stanovuje těchto 10 legitimních cílů:

- národní bezpečnost,
- územní celistvost,
- veřejná bezpečnost,
- předcházení nepokojům,
- předcházení zločinnosti,
- ochrana zdraví,
- ochrana morálky,
- ochrana pověsti nebo práv jiných,
- zabránění úniku důvěrných informací,
- zachování autority a nestrannosti soudní moci.

Před přistoupením k otázce omezení projevu je nejprve třeba zvážit, zda jde o pozitivní nebo negativní závazek. Principem pozitivního závazku je, aby smluvní strana něco vykonala, naopak principem negativního závazku je, aby se strana zdržela určitého jednání.

Pokud je závazek negativní, je třeba zjistit, zda došlo k zásahu do práva ze strany státu. Následně soud zkoumá, zda byl zásah stanoven zákonem. Pokud Evropský soud dospěje k názoru, že nedošlo k žádnému zásahu, bude žaloba zamítnuta, aniž by byl zohledněn článek 10 odstavec 2.⁵⁰ V případě pozitivního závazku musí Evropský soud posoudit, zda v daném případě takový závazek

⁴⁹*Hertel proti Švýcarsku*, rozsudek ESLP ze dne 25.8.1998, stížnost č. 25181/94; *Heinisch proti Německu*, rozsudek ESLP ze dne 21.10.2011, stížnost č. 28274/08

⁵⁰ SCHABAS, William A. *The European Convention on Human Rights: A Commentary*. Oxford University Press, 2015, str.453-454

existuje. Při tomto posuzování bere do úvahy např. druh projevu, schopnost přispět k veřejné debatě či veřejný zájem.⁵¹

Obecný požadavek při omezení práva na svobodu projevu je, aby bylo omezení uloženo formou zákona. Vzhledem k různorodosti hierarchizace norem napříč smluvními státy dospěl Evropský soud k názoru, že omezit právo je možné také normou, která byla vytvořena na základě ústavou delegované pravomoci.⁵² Evropský soud se tak vyhýbá přepjatému formalismu. Dalšími požadavky pro právní úpravu je dostupnost⁵³ a předvídatelnost⁵⁴ právní normy.

Podmínkou pro omezení je též „nezbytnost v demokratické společnosti“. Evropský soud stanovil tři testovací kritéria pro zhodnocení nezbytnosti omezení. Poprvé byla komplexně použita v případě *The Sunday Times proti Spojenému království* a jde zaprvé o naléhavou společenskou potřebu, zadruhé o přiměřenost sledovanému legitimnímu cíli a zatřetí o relevantní a dostatečnou důvodnost omezení.⁵⁵

Znění článku 10 odstavce 2 Úmluvy, jak bylo zmíněno v podkapitole 1.1., stanovuje, že výkon práva na svobodu projevu zahrnuje také povinnosti a odpovědnost. Jak již bylo uvedeno, tyto se nejčastěji pojí s nositeli práva. U státních zaměstnanců se tyto povinnosti a odpovědnost pojí s politickou neutralitou a nestranností státních zaměstnanců.⁵⁶

⁵¹ *Appleby a ostatní proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 24.9.2003, stížnost č. 44306/98, bod č. 42-43

⁵² *Barthold proti Německu*, rozsudek ESLP ze dne 25.3.1985, stížnost č. 8734/79 – Dr. Barthold byl veterinářem v Hamburku. V srpnu 1978 napsal článek, kde vyjádřil názor, že by město mělo mít zajištěnou 24 h veterinární pohotovost, kterou on sám provozoval. Po vydání článku by zažalován, protože jeho článek měl být v rozporu s profesními pravidly, která byla vydána profesní komorou. Tedy omezení svobody projevu bylo na základě delegované pravomoci, nikoli zákonem. Evropský soud dospěl k závěru, že opatření omezující svobodu projevu mělo jasný právní základ ve vnitrostátním právu. Evropský soud tak, v případě určení toho, co je zákonné („*prescribed by law*“) nepostupuje striktně formalisticky.

⁵³ *Roman Zakharov proti Rusku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 4.12.2015, stížnost č. 47143/06, bod č. 217

⁵⁴ *The Sunday Times proti Spojenému království*, rozsudek pléna ESLP ze dne 26.4.1979, stížnost č. 6538/74 – viz souhlasné stanovisko soudce Zekia

⁵⁵ Tamtéž, bod č. 62

⁵⁶ *Vogt proti Německu*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 26.8.1995, stížnost č. 17851/91 Bod č. 55

V případě povinnosti a odpovědnosti novinářů vyslovil Evropský soud potřebu, aby si novináři počínali v dobré víře a jejich cílem bylo poskytnout přesné a hodnověrné informace v souladu s novinářskou etikou.⁵⁷

1.5. Horizontální působení základních práv

Teorie práva pracuje s pojmem vertikálního působení lidských práv, tedy jde o vztah jednotlivec versus stát. Tento vertikální vztah se projevuje tak, že nositel práva, v tomto případě svobody projevu, je ústavně chráněn před zásahy orgánů státu, potažmo orgánů veřejné moci. V případě lidských práv je typické právě toto vertikální působení.⁵⁸

Není zde tedy předpoklad automatického působení mezi jednotlivcem a státem. To ale nevylučuje možnost, že vedle tohoto vertikálního vztahu může paralelně vzniknout též vztah horizontální, který je založen na vztahu dvou sobě rovných subjektů. Užití této doktríny vychází především z rozhodovací praxe Spolkového ústavního soudu, kde se vžilo označení „*drittwirkung*“ či „*horizontalwirkung*“.⁵⁹ V českém právním prostředí se lze setkat s pojmem *prozařování* či *vyzařování* základních práv na vztahy mezi soukromoprávními subjekty.⁶⁰

Působení základních práv lze rozlišovat na bezprostřední (přímé) nebo zprostředkované (nepřímé). Přímé působení základních práv tak znamená, že by každý měl možnost uplatnit tato práva ve vztahu ke třetí osobě, a to bez prostředníka. Naopak nepřímá horizontální působnost je založena na koncepci, kde tato základní práva působí zprostředkovaně prostřednictvím jednotlivých norem jednoduchého práva tak, že jimi „*prozařují*“. Tímto způsobem je tak

⁵⁷ *Bladet Tromsø a Stensaas proti Norsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 20.5.1999, stížnost č. 21980/93, bod č. 65

⁵⁸ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges. 2010. Teoretik. Str. 99-102

⁵⁹ WAGNEROVÁ, Eliška.: Poznámky k vývoji a k různým pojetím základních práv, *Politologický časopis* č. 1, 1995, s. 43-48

⁶⁰ TICHÝ, Luboš, et al. Působení základních práv na soukromoprávní poměry a jeho meze. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, 18.1: str. 10-17

možné skrze tyto normy ovlivnit vztahy mezi různými subjekty na horizontální úrovni.⁶¹

Výše uvedenou teoretickou koncepci prozařování přebírá též Evropský soud, který ve své rozhodovací praxi zastává teorii nepřímého horizontálního působení základních práv. Za předpokladu, že stát chrání základní práva dle Úmluvy, a to tak, že promítne daná práva či povinnosti do svého právního řádu, lze hovořit o nepřímém horizontálním působení na vztahy mezi soukromými osobami.⁶² Povinnost soukromých osob respektovat práva druhých tak neplyne přímo z Úmluvy, ale z národního práva, do kterého byla implementována.⁶³

V judikatuře Evropského soudu lze sledovat dva způsoby, jakými jsou chráněny tyto horizontální vztahy mezi soukromými subjekty. Prvním způsobem je ukládání pozitivních závazků státu k zajištění účinné ochrany Úmluvy ve vztazích mezi soukromými subjekty⁶⁴ a druhým způsobem je vyvození odpovědnosti vnitrostátních soudů za uplatňování ustanovení Úmluvy a standardů rozvinutých v judikatuře soudu v oblasti horizontálních vztahů.⁶⁵

⁶¹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges. 2010. Teoretik. Str. 99-102

⁶² Jedním z prvních rozsudků, kde Evropský soud zdůraznil potřebu onoho „prozařování“ Úmluvy do vnitrostátního práva je případ *X a Y proti Nizozemsku*, ve kterém shledal, že ochrana poskytovaná vnitrostátním právem oběti nebyla dostatečná. Soud zdůraznil, že stát měl nejen povinnost zdržet se zásahu do práva, ale také přijmout opatření zaměřená na ochranu jednotlivce před zásahy jiných.

⁶³ GERARDS, Janneke, *Generals Principles of the European Convention on Human Rights*. Cambridge: Cambridge University Press, 2019, str. 136-160

⁶⁴ *Bărbulescu prot Rumunsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 5.8.2017, stížnost č. 61496/08; *Appleby a ostatní proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 24.9.2003, stížnost č. 44306/98, bod č. 42-43 - Evropský soud zde dovedl, že státy mohou mít pozitivní povinnost regulovat přístup k soukromému majetku za účelem ochrany požívání práv obsažených v Úmluvě, pokud má překážka přístupu k soukromému majetku za následek zabránění účinného výkonu těchto práv. V tomto případě však Evropský soud shledal, že stěžovatelům nebylo účinně bráněno v komunikaci se svými spoluobčany, jelikož mohli a také uplatnili svá práva jinými prostředky. I pozitivní závazky státu tak mají své limity.

⁶⁵ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 113

2. Svoboda projevu a internet

Jedním z podkladů pro Úmluvu je bezpochyby Všeobecná deklarace lidských práv, jak již bylo uvedeno v úvodní kapitole této práce, která v článku 19 zakotvuje, že: „Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice“⁶⁶ V článku 19 se uvádí, že právo je možné uplatňovat jakýmkoli prostředky, v originálním, anglickém znění, se uvádí termín „*through any media*“, originální znění tak lépe pomáhá pochopit význam dané formulace. Tato formulace, neomezující se na určité technologie, tak činí článek 19 Všeobecné deklarace lidských práv velmi dynamickým a umožňuje mu tak reagovat na technologický vývoj. Úmluva v tomto ohledu šla ještě o krok dále a obdobnou formulaci do své úpravy svobody projevu nezahrnula. Článek 10 Úmluvy je tak možné vztáhnout na všechna média. Evropský soud dále jasně stanovil, že „*Úmluva je živým nástrojem, jak správně zdůraznila Komise, který musí být vykládán ve světle současných podmínek.*“⁶⁷

Z výše uvedeného rozboru tak vyplývá, že internet jasně spadá do působnosti článku 10 Úmluvy. Jeho povaha výrazně ovlivňuje způsob, jakým dnes společnost komunikuje. Vystává zde proto nová problematika související především s ohledem na možná omezení práva stanovená v článku 10 odstavec 2 Úmluvy.

2.1. Svoboda projevu a internet

Internet se stal jedním z hlavních prostředků, kterými jednotlivci uplatňují své právo na svobodu projevu a informací, zároveň poskytuje základní nástroje pro účast na činnostech a diskusích týkajících se politických záležitostí a otázek

⁶⁶ *Všeobecná deklarace lidských práv: A/RES/217(III)A-E.* New York: Valné shromáždění OSN, 1948

⁶⁷ *Tyrer proti Spojenému království*, rozsudek senátu ESLP ze dne 25.4.1978, stížnost č. 5856/72, bod č. 31; *Stoll proti Švýcarsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 10.12.2007, stížnost č. 69698/01, bod č. 104

obecného zájmu.⁶⁸ Internet tak s sebou přináší zvláštní problémy, pokud jde o ochranu svobody projevu, vzhledem ke své dostupnosti a schopnosti ukládat obrovské množství informací.⁶⁹

S ohledem na výše uvedené rozlišuje Evropský soud ve svých rozsudcích internet od tištěných médií. V rozsudku *Redakční rada Pravoye Delo a Shtekel proti Ukrajině* uvádí: „Elektronická síť sloužící miliardám uživatelů po celém světě nepodléhá a potenciálně nemůže podléhat stejné regulaci a kontrole. Riziko škody způsobené obsahem a komunikací na internetu pro vykonávání a požívání lidských práv a svobod, zejména respektu k soukromému životu, je jistě vyšší než riziko, které představuje tisk. Proto se zásady upravující reprodukci materiálu z tištěných médií a internetu mohou lišit. Posledně jmenované je bezpochyby nutné přizpůsobit specifickým vlastnostem technologie, aby byla zajištěna ochrana a podpora příslušných práv a svobod.“⁷⁰

Se svobodou projevu se tradičně pojí vertikální účinek vůči státním orgánům, které by mohly kontrolovat či cenzurovat projev. Jak bylo uvedeno v podkapitole 1.5., pro oblast svobody projevu byl dovozen též nepřímý horizontální účinek ve vztahu k soukromým subjektům. V případě internetu jde především o vlastníky médií, zprostředkovatele či poskytovatele internetových služeb, kteří rovněž musí respektovat, chránit a zajišťovat svobodu projevu.⁷¹

2.2. Jurisdikce

Jurisdikce mezinárodních soudů je specifická ve vztahu k vnitrostátním soudům, především je třeba, aby stát projevil souhlas s jurisdikcí mezinárodního soudu. V případě Evropského soudu takový souhlas není vyžadován, protože smluvní stát již projevil svoji vůli být vázán Úmluvou. Tento projev vůle zároveň

⁶⁸ *Ahmet Yildirim proti Turecku*, rozsudek ESLP ze dne 18.3.2013, stížnost č. 3111/10, bod č. 54

⁶⁹ *Times Newspaper Ltd. (č.1 a č.2) proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 10.3.2009, stížnost č. 3002/03 a č. 23676/03, bod č. 27.

⁷⁰ *Redakční rada Pravoye Delo a Shtekel proti Ukrajině*, rozsudek ESLP ze dne 5.8.2011, stížnost č. 33014/05, bod č. 63

⁷¹ BENEDEK, Wolfgang a Mathias C. KETTEMANN. *Freedom of expression and the Internet*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2013.,str. 23

obsahuje povinnost daného státu akceptovat jurisdikci Evropského soudu v konkrétních případech. Tento přístup utvrdilo přijetí 11. protokolu Úmluvy.⁷²

Dle článku 1 Úmluvy přiznávají smluvní strany každému, kdo podléhá jejich jurisdikci, práva a svobody uvedené v Hlavě I. Tento článek tak vymezuje rozsah Úmluvy *rationae personae*, *materiae* a *loci*.⁷³ Úmluva se dále dotýká problematiky jurisdikce v článcích 30 a 31, které však odkazují na jurisdikci Evropského soudu, spíše než Úmluvy samotné. Článek 32 pak tuto jurisdikci uvádí explicitně. Evropský soud dle tohoto ustanovení jedná v případech, kde je příslušný a pokud je případ přípustný.⁷⁴

Pojem jurisdikce je klíčový z hlediska působnosti Úmluvy, především *ratione personae* a *ratione loci*, které velmi často splývají, vzhledem teritoriální povaze jurisdikce ve smyslu článku 1 Úmluvy. Není tomu ale tak vždy, i z tohoto důvodu se Evropský soud pokusil v rozsudku *Al-Skeini a další proti Spojenému království* o shrnutí principů výkladu pojmu jurisdikce. Mimo jiné zde uvedl, že jurisdikce je obvykle vykonávána na celém území státu (teritoriální princip), ve výjimečných případech, které musí být odůvodněné, může stát vykonávat jurisdikci exterritoriálně.⁷⁵

Případy, které Evropský soud řeší v „offline“ prostoru, zpravidla nezavdávají z právního hlediska příliš pochybností při určování jurisdikce, avšak určení jurisdikce v online prostoru se může jevit jako náročné. Státy jsou garanty lidských práv primárně v rámci svých hranic. Tyto hranice se však mnohdy neslučují s globální povahou internetu.⁷⁶ Často tak nastává situace, kdy projev publikovaný na internetu překročí mnoho hranic.⁷⁷

⁷² *Protocol No. 11 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, restructuring the control machinery established thereby*. In: . Strasbourg, 1998.

⁷³ *Irsko proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 18.1.1978, stížnost č. 5310/71, bod č. 238

⁷⁴ *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod*. Řím: Rada Evropy, 1950.

⁷⁵ *Al-Skeini a ostatní proti Spojenému království*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 7.7.2011, stížnost č. 55721/07, bod č. 131

⁷⁶ SCHULTZ, Thomas. Carving up the Internet: Jurisdiction, Legal Orders, and the Private/Public International Law Interface. *The European Journal of International Law*. 2008, 19(4), str. 799–839.

⁷⁷ *Internet: case-law of the European Court of Human Rights: Updated: June 2015*. 2nd. Strasbourg: Council of Europe, 2015, str. 4-7

Evropský soud ponechává otázku jurisdikce na smluvním státě, jehož soudy mají v případech s přeshraničním prvkem uplatňovat příslušné zásady mezinárodního práva soukromého v oblasti příslušnosti. Tento postup lze sledovat například v rozsudku *Ahmet Yildirim proti Turecku* či *Cengiz a ostatní proti Turecku*.⁷⁸ V obou případech turecké soudy dovodily svoji pravomoc, když se rozhodly zablokovat přístup na webové stránky, jmenovitě YouTube a Google Sites. V obou případech se jednalo o zahraniční platformy. Evropský soud neobdržel žádný podnět, že by vnitrostátní soudy nebyly příslušné pro posouzení případu.

Evropský soud vykonává vlastní jurisdikci, pouze pokud lze prokázat, že údajné porušení lze nějakým způsobem přičíst jedné ze smluvních stran Úmluvy a zároveň lze prokázat, že k údajnému porušení došlo v jurisdikci jednoho z těchto států.⁷⁹ Pokud tyto podmínky nejsou splněny kumulativně, pak je stížnost zamítnuta z důvodů *ratione personae* nebo *ratione loci*.⁸⁰ Lze předpokládat, že ustálená praxe Evropského soudu týkající se této problematiky bude v budoucnu relevantní i pro případy související s internetem.

V souvislosti se svobodou projevu na internetu a jurisdikce je třeba zmínit rozhodnutí ve věci *Perrin proti Spojenému království*. Případ se týkal zveřejnění obscénního článku na webu. Stěžovatel byl francouzským státním občanem žijícím ve Spojeném království a webová stránka byla provozována a ovládána společností se sídlem ve Spojených státech amerických. Dle stěžovatele byly dodrženy všechny zákony USA, a proto dle jeho názoru neměl být stíhán ve Spojeném království. Vzhledem k statusu rezidenta Spojeného království nemohl stěžovatel tvrdit, že se na něj nevztahují jeho právní předpisy. Evropský soud byl toho názoru, že pokud stěžovatel vykonával profesionální činnost v souvislosti se svými webovými stránkami, lze důvodně předpokládat, že bude postupovat s

⁷⁸ *Ahmet Yildirim proti Turecku*, rozsudek ESLP ze dne 18.3.2013, stížnost č. 3111/10; *Cengiz a ostatní proti Turecku*, rozsudek ESLP ze dne 1.3.2016, stížnost č. 48226/10 a 14027/11

⁷⁹ Jak bylo uvedeno výše, ve výjimečných případech, může jednání členských států, provedené nebo vyvolávající účinky mimo jejich území, představovat jimi prováděnou jurisdikci pro účely článku 1 Úmluvy.

⁸⁰ *Ben el Mahi a ostatní proti Dánsku*, rozhodnutí ESLP ze dne 11.12.2006, stížnost č. 5853/06 – Evropský soud shledal, že mezi stěžovateli (marockým státní příslušníkem s bydlištěm v Maroku a dvě marocká sdružení se sídlem v Maroku) a příslušným smluvním státem (Dánskem) neexistovalo žádné jurisdikční spojení. Nelze tedy říci, že stěžovatelé spadali pod jurisdikci Dánska z důvodu extraterritoriálního aktu (zveřejnění karikatur). Z těchto důvodů byla stížnost shledána nepřipustnou.

velkou mírou opatrnosti a využije právní rady.⁸¹ Pokud by britské soudy byly schopné zkoumat pouze případy související s publikací spadající do jurisdikce soudů, mohlo by to povzbudit vydavatele ve zveřejňování v zemích, ve kterých by bylo stíhání nepravděpodobné.⁸²

2.3. Ve světle současných podmínek

„Soud musí rovněž připomenout, že úmluva je živým nástrojem, který, jak správně zdůraznila Komise, musí být vykládán ve světle současných podmínek.“⁸³

Evropský soud v rozsudku *Tyrer proti Spojenému království* poprvé plně formuloval doktrínu (*living instrument doctrine*), dle které je Úmluva považována za živý nástroj a je třeba ji vykládat ve světle současných podmínek.

Dle Evropského soudu je třeba brát do úvahy při výkladu Úmluvy vyvíjející se normy vnitrostátního a mezinárodního práva. Tento princip je v literatuře popisován jako „evoluční a dynamický“ přístup soudu k výkladu Úmluvy a jeho základ se nachází v zásadě efektivity.⁸⁴

V rozsudku *Christine Goodwin proti Spojenému království* Evropský soud uvádí, že je zásadně důležité, aby Úmluva byla vykládána a uplatňována způsobem, který činí její práva praktickými a účinnými, nikoli teoretickými a iluzorními. Pokud by Evropský soud nezachoval dynamický a evoluční přístup, znamenalo by to risk, že by se vytvořila překážka pro reformu nebo zlepšení.⁸⁵ Nezohlednění vývoje společnosti a technologií by tak v důsledku mohlo

⁸¹ Dle Evropského soudu je zákon považován za předvídatelný, i tehdy, pokud si dotyčná osoba musí zajistit právní poradenství k posouzení důsledků, které může mít dané opatření v míře přiměřené okolnostem.. Blíže rozsudek *Chauvy a ostatní proti Francii*.

⁸² *Perrin proti Spojenému království*, rozhodnutí ESLP ze dne 18.10.2005, stížnost č. 5446/03

⁸³ *Tyrer proti Spojenému království*, rozsudek senátu ESLP ze dne 25.4.1978, stížnost č. 5856/72, bod č. 31

⁸⁴ SCHABAS, William A. *The European Convention on Human Rights: A Commentary*. Oxford University Press, 2015, str. 47-49

⁸⁵ *Christine Goodwin proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 11.7.2002, stížnost č. 28957/95, bod č. 74

znamenat, že by pro Evropský soud bylo obtížné poskytnout účinnou ochranu práv vyplývajících z Úmluvy.⁸⁶

V případě internetu přistupuje Evropský soud k výkladu úmluvy „ve světle současných podmínek“, přičemž zároveň zohledňuje specifickou povahu internetu jako „moderního způsobu předávání informací.“⁸⁷

Příkladem takového výkladu je například rozsudek *Delfi AS proti Estonsku*, kde Evropský soud uvádí, že s ohledem na dostupnost a schopnost uchovávat a sdělovat obrovské množství informací hraje internet důležitou roli při zlepšování přístupu veřejnosti ke zprávám a při usnadňování šíření informací obecně. Zároveň však varuje před nebezpečím vzniku škody způsobené obsahem a komunikací na internetu pro výkon a užívání lidských práv a svobod, zejména práva na respektování soukromého života, jelikož je dle názoru soudu toto riziko vyšší než riziko, které představuje tisk.⁸⁸

Specifická povaha internetu jakožto „moderního způsobu předávání informací“ se projevila také v případě *Węgrzynowski a Smolczewski proti Polsku*. V tomto případě se problematika týkala internetových archivů, které slouží k uchování a zpřístupnění zpráv a informací. Zatímco primární funkcí tisku v demokracii je fungovat jako „veřejný hlídací pes“, sekundární funkcí je udržování a zpřístupňování veřejných archivů obsahujících zprávy, které již byly dříve zveřejněny. Případ spočíval v požadavku dvou právníků na odstranění článku z webových stránek. Právníci již jednou úspěšně žalovali stejné noviny za stejný článek, ale vydaný v tištěném médiu. Evropský soud zde dovedl, že omezení svobody projevu kvůli pověsti stěžovatele za okolností projednávané věci by bylo nepřiměřené podle článku 10 Úmluvy. Evropský soud zde dále uvedl, že není úlohou soudních orgánů zabývat se přepisováním historie tím, že nařídí, aby byly z veřejné sféry odstraněny všechny stopy publikací, které byly v minulosti pravomocnými rozhodnutími shledány jako neodůvodněné útoky na pověst jednotlivce. V neposlední řadě byl vyzdvihnut oprávněný zájem veřejnosti na

⁸⁶ GERARDS, Janneke, *Generals Principles of the European Convention on Human Rights*. Cambridge: Cambridge University Press, 2019, str. 51-53

⁸⁷ *Internet: case-law of the European Court of Human Rights: Updated: June 2015*. 2nd. Strasbourg: Council of Europe, 2015, str. 15-17

⁸⁸ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 133

přístup k veřejným internetovým archivům tisku, chráněným podle článku 10 Úmluvy.⁸⁹

2.4. Blokování přístupu na internet

Svoboda projevu, jak je definována v článku 10 Úmluvy, zahrnuje právo přijímat a rozšiřovat informace, a to v různých formách a prostředcích, z nichž některé jsou výslovně uvedeny v poslední větě prvního odstavce. Skutečnost, že se obecné zásady evropského soudu týkající se svobody projevu vztahují na internet jakožto komunikační prostředek, bylo dovozeno v rozsudku *Delfi proti Estonsku*.⁹⁰

Jak již bylo uvedeno v podkapitole 1.4., omezit svobodu projevu lze pouze na základě článku 10 odstavce 2. Jedním ze způsobů, jak omezit právo na svobodu projevu je odepření či blokování přístupu. V případě internetu jde především o blokování webových stránek.⁹¹

Významným rozsudkem se v tomto případě stal případ *Ahmet Yildirim proti Turecku*. Stěžovatel vlastnil a provozoval web hostovaný službou Google Sites service, kde publikoval své akademické práce. Na stejné platformě publikovala též osoba, proti které bylo vedeno trestní řízení pro obsah údajně urážející památku Mustafy Kemala Atatürka, zakladatele Turecké republiky. Následně byl vydán rozsudek, dle kterého měla být tato a několik dalších stránek zablokovány. Stránky mělo zablokovat Telekomunikační ředitelství (TIB), to se však domáhalo rozšíření rozsahu příkazu a požádalo o zablokování přístupu na stránky Google, které hostovaly nejen dotyčný web, ale také web stěžovatele. Na základě žádosti bylo nařízeno blokování veškerého přístupu na stránky Google,

⁸⁹ *Węgrzynowski a Smolczewski proti Polsku*, rozsudek ESLP ze dne 16.10.2013, stížnost č. 33846/07, bod č. 65

⁹⁰ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 131

⁹¹ *Internet: case-law of the European Court of Human Rights: Updated: June 2015*. 2nd. Strasbourg: Council of Europe, 2015, str. 40-47

včetně webu stěžovatele. Stěžovatel toto blokování považoval za porušení svobody projevu.⁹²

Dle názoru Evropského soudu opatření nepředstavovalo hromadný zákaz, ale spíše omezení přístupu na internet, které mělo za následek také zablokování přístupu na web stěžovatele. Přesto skutečnost, že účinky dotčeného opatření byly omezené, nesnižuje jeho význam. Především proto, že internet je nyní jedním z hlavních prostředků pro uskutečňování svobody projevu.⁹³

Evropský soud dospěl k závěru, že omezení nejsou nutně neslučitelná s Úmluvou, ale je zde jednak potřeba právního rámce, který zajišťuje přísnou kontrolu nad rozsahem zákazů, tak i účinný soudní přezkum, aby nedošlo ke zneužití pravomoci. Takový právní rámec však v projednávané věci neexistoval. Dále soud uvedl, že se dotyčné ustanovení tureckého práva jeví v přímém rozporu se samotným zněním článku 10 odstavce 1 Úmluvy, podle kterého jsou práva stanovená v tomto článku zajištěna „bez ohledu na hranice“.⁹⁴

Obdobnou problematikou se Evropský soud zabýval ve věci *Cengiz a ostatní proti Turecku*. V tomto případě došlo na několika webových stránkách k šíření videa, umístěného na webu YouTube, které uráželo zakladatele moderního tureckého státu Mustafu Kemala Atatürka. Na základě této skutečnosti, která byla v rozporu s vnitrostátním právem, byla zablokována celá platforma YouTube, a to plošně na území celé Turecké republiky. Proti tomu vystoupili turečtí profesori práva, dle kterých blokováním došlo k zásahu do jejich práva na přijímání a rozšiřování informací a myšlenek. Argumentovali především tím, že příkaz k blokování měl dopad na jejich profesionální akademické aktivity a také na to, že existuje širší veřejný zájem o přístup na YouTube. Dle Evropského soudu lze považovat blokovací příkaz za zásah orgánu veřejné moci do práva na svobodu projevu. Evropský soud ve svém odůvodnění odkazoval právě na rozsudek *Ahmet Yildirim proti Turecku*, kde konstatoval, že zablokování přístupu na celou internetovou stránku pouze z důvodu jejího obsahu nebylo oprávněné. Dále bylo rozhodnuto, že orgány měly vzít do úvahy skutečnost, že

⁹² *Ahmet Yildirim proti Turecku*, rozsudek ESLP ze dne 18.3.2013, stížnost č. 3111/10, bod č. 3

⁹³ Tamtéž, bod č. 54

⁹⁴ Tamtéž, bod č. 63-70

blokování celého webu bude blokovat přístup k velkému množství informací, což výrazně ovlivní práva uživatelů internetu.⁹⁵

2.5. Přístup na internet a vězení

Velmi aktuálním tématem v dnešní době je bezpochyby problematika přístupu vězňů k internetu. Evropský soud ve svých rozsudcích opakovaně uvádí, že právo na získávání informací prakticky znamená, že vláda nemůže bránit osobě v přijímání informací.⁹⁶ Zlomovým rozsudkem v této oblasti se stal případ *Kalda proti Estonsku*.

V předmětném rozsudku požádal stěžovatel, odsouzený k doživotnímu trestu odnětí svobody, o přístup k online verzi Riigi Teataja (Státní věstník), k rozhodnutím Nejvyššího soudu a správních soudů, která jsou k dispozici na internetu, a k databázi HUDOC s rozsudky Evropského soudu pro lidská práva. Žádost byla nejdříve zamítnuta guvernérem věznice, následně odvolacím soudem. Stěžovatel se odvolal k Nejvyššímu soudu, který shledal porušení práva na svobodné získávání informací pouze v případě online rozhodnutí soudů.

Následně byl stěžovatel přemístěn do jiné věznice, kde opět žádal o přístup na internetové stránky. Jednalo se o internetové stránky www.coe.ee (Informační kancelář Rady Evropy v Tallinnu), www.oiguskantsler.ee (*Õiguskantsler* – Ochránce lidských práv) a www.riigikogu.ee (*Riigikogu* – Parlament Estonské republiky). Žádost byla zamítnuta ministerstvem spravedlnosti. V následném rozsudku estonský soud nařídil věznici, aby stěžovateli umožnila pod dohledem přístup na stránku www.coe.ee prostřednictvím počítače přizpůsobeného pro tento účel. Proti rozsudku se obě strany odvolaly a věc tak byla postoupena Nejvyššímu soudu. Ten v plenárním zasedání zamítl odvolání stěžovatele a vyhověl odvolání věznice a zrušil rozsudky soudů nižších stupňů v rozsahu, v němž umožňovaly stěžovateli přístup na internetovou stránku www.coe.ee. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že omezení bránící vězňům v přístupu na uvedené internetové stránky

⁹⁵ *Cengiz a ostatní proti Turecku*, rozsudek ESLP ze dne 1.3.2016, stížnost č. 48226/10 a 14027/11

⁹⁶ *Leander proti Švédsku*, rozsudek senátu ESLP ze dne 26.3.1987, stížnost č. 9248/81, bod č. 74

bylo omezení „nízké intenzity“. Stěžovatel považoval zákaz přístupu na webové stránky Informační kanceláře Rady Evropy v Tallinnu, Ochránce lidských práv a Parlament Estonské republiky za porušení jeho práva na informace dle článku 10 Úmluvy, a proto podal stížnost k Evropskému soudu.⁹⁷

Evropský soud v rozsudku připomíná, že trest odnětí svobody nevyhnutelně zahrnuje řadu omezení komunikace vězňů s vnějším světem, včetně možnosti přijímat informace, což mimo jiné znamená, že článek 10 nelze vykládat v tom smyslu, že ukládá obecnou povinnost zajistit vězňům přístup na internet nebo na konkrétní internetové stránky. V případě Estonska však tato skutečnost do jisté míry neplatí, protože dle estonského práva je poskytován přístup na určité stránky obsahující právní informace. V takovém případě omezení přístupu na jiné stránky, které také obsahují právní informace, znamená zásah do práva na příjem informací.⁹⁸

Následně došlo k posouzení, zda byl v daném případě zásah v souladu se zákonem, zda sledoval jeden z legitimních cílů a zda byl zásah nezbytný v demokratické společnosti.⁹⁹ Evropský soud došel k závěru, že zásah byl „předepsán zákonem“ ve smyslu článku 10 odstavce 2 Úmluvy a také, že ochrana práv ostatních a prevence nepořádku a kriminality byla legitimním cílem. V případě otázky nezbytnosti v demokratické společnosti došel Evropský soud k závěru, že zásah do práva žalobce na informace, za konkrétních okolností projednávaného případu, nelze v demokratické společnosti považovat za nezbytný. Argumentem pro tento závěr byla především skutečnost, že vězni v Estonsku mají umožněný omezený přístup na internet, a také, že Estonskem nebylo doloženo, jakou bezpečnostní hrozbu by znamenalo zpřístupnění tří požadovaných webových stránek a že je rozdíl mezi požadovanými informacemi přístupnými v tištěné formě a v online verzi (Evropský soud zde například zmiňuje, že web Riigikogu obsahoval návrhy zákonů spolu s vysvětlivkami k nim, doslovné záznamy o zasedáních Riigikogu a zápisy z jednání výborů).¹⁰⁰

⁹⁷ *Kalda proti Estonsku*, rozsudek ESLP ze dne 6.6.2016, stížnost č. 17429/10, bod č. 5-18

⁹⁸ Tamtéž, bod č. 38

⁹⁹ Blíže v podkapitole 1.1

¹⁰⁰ *Kalda proti Estonsku*, rozsudek ESLP ze dne 6.6.2016, stížnost č. 17429/10 - Disentující soudce Kjølbro v tomto případě nesouhlasil s názorem většiny, že zásah je v demokratické společnosti nezbytný. Soudce vyzdvihl skutečnost, že vězni jsou již díky svému postavení omezení na svých právech, a že informace byly k dispozici v jiných

Obdobnou problematikou se Evropský soud zabýval v rozsudku *Jankovskis proti Litvě*. Stěžovatel, vězeň ve výkonu trestu, zaslal ministerstvu školství žádost o informace o možnosti zápisu na vysokou školu. Odpovědí bylo, že informace o studijních programech lze najít na jeho webových stránkách. Umožnění přístupu na internet byl odmítnut vězeňskými orgány. Evropský soud konstatoval, shodně jako v rozsudku *Kalda proti Estonsku*, že trest odnětí svobody nevyhnutelně zahrnuje řadu omezení komunikace vězňů s vnějším světem, včetně možnosti přijímat informace, což mimo jiné znamená, že článek 10 nelze vykládat v tom smyslu, že ukládá obecnou povinnost zajistit vězňům přístup na internet nebo na konkrétní internetové stránky. Evropský soud došel k závěru, že zákaz používání internetu ve věznicích byl „předepsán zákonem“ ve smyslu článku 10 odstavce 2 Úmluvy a že předmětný zásah sloužil cíli ochrany práv ostatních a prevence nepořádku a kriminality, s ohledem na situaci v litevských věznicích. V otázce nezbytnosti v demokratické společnosti, mimo jiné, Evropský soud vyvodil, že vnitrostátní orgány nezohlednily skutečnost, že bylo žádáno o přístup k internetu, aby mohl vězeň pokračovat ve svém vzdělávání, což bylo důležité pro jeho rehabilitaci a následné opětovné začlenění do společnosti. I z tohoto důvodu Evropský soud shledal, že zásah není nezbytný v demokratické společnosti, a proto zde došlo k porušení článku 10 Úmluvy, spočívající v právu stěžovatele přijímat informace.¹⁰¹

Z rozhodnutí tak vyplývá, že právo přijímat informace prostřednictvím internetu ve vězení, pokud je obecně tato možnost vězňům poskytována, se nepojí pouze s otázkou uplatňování práva pro účely porozumění právům a povinnostem a za účelem případné rovnocenné ochrany práv u soudu, ale také v případech souvisejících se vzděláváním, které mohou být nápomocné při rehabilitaci a následnému opětovnému začlenění do společnosti.

Evropský soud dále v obou rozsudcích shledal, že oba stěžovatelé měli k dispozici alternativní, offline, zdroje informací. Tyto alternativní prostředky však nemohly pokrýt informace, které byly přístupné na požadovaných webových stránkách. Stěžovatel například žádal o přístup na webové stránky, na kterých byly zveřejněny návrhy zákonů i s komentáři nebo právní názory veřejného

formátech. Dle jeho názoru jsou tak bezpečností rizika a riziko zneužití příliš velká. Mimo jiné ve svém disentu uvedl, že dle jeho názoru měl o věci rozhodnout velký senát.

¹⁰¹ *Jankovskis proti Litvě*, rozsudek ESLP ze dne 17.4.2017, stížnost č. 21575/08, bod č. 49-64

ochránce práv. Stěžovatel si mohl o tyto informace zažádat poštou, aby mu byly následně poskytnuty v listinné podobě.

Tato alternativní varianta se však jeví jako značně obtížná, jelikož by vězeň žádal o informaci či dokumenty, o kterých neví, zda existují. Alternativní zdroje se proto v daném případě jeví jako značně neúčinné prostředky k zajištění práva na informace.

Dalším argumentem smluvních států pro zamítnutí přístupu na vybrané webové stránky byly zvýšené náklady spojené se zpřístupněním vybraných webových stránek. Z popsanych případů však vyplývá opak, jelikož Estonsko i Litva měly vypracovaný systém pro přístup vězňů na internet. Rozšíření přístupů k webovým stránkám se proto jeví jako efektivnější a ekonomičtější varianta, než je zasílání žádostí poštou a vyřizování požadavku v dané instituci. Což by jistě vyžadovalo alokování dalších finančních a personálních zdrojů.

2.6. Zranitelná osoba v prostředí internetu

V mezinárodním právu neexistuje jednotná definice pojmu „zranitelná osoba“ (*vulnerable person*), přesto, že jde o v praxi poměrně hojně užívaný termín.¹⁰² Z rozsudků Evropského soudu lze dovodit, že většinou je osoba považována za zranitelnou na základě příslušnosti k určité skupině či na základě jejího postavení v určité nepříznivé situaci. Evropský soud tak vychází především z historicky doložených vzorů stigmatizace či diskriminace. Evropský soud také nijak neupřesnil, co je základními prvky pro určení zranitelné skupiny, za jakých okolností existuje, či jakou váhu nebo právní důsledky má zranitelnost při rozhodování.¹⁰³ Jak bylo již zmíněno, v rozhodovací praxi vykrytalizovaly

¹⁰² K 8.3.2021 lze v databázi HUDOC nalézt 2559 výsledků pouze pro pojem „vulnerable“, z toho jde o 193 rozsudků velkého senátu

¹⁰³ O'BOYLE, Michael. The notion of „vulnerable groups“ in the case law of the European Court of Human Rights. In: *Conference on The Constitutional Protection of Vulnerable Groups: A Judicial Dialogue: 4-5 December 2015, Santiago, Chile*. European Commission for Democracy through law

skupiny, kterým je přisuzován faktor zranitelnosti, jde tak například o děti,¹⁰⁴ uprchlíky,¹⁰⁵ Romy¹⁰⁶ či ženy.¹⁰⁷

Evropský soud ve své judikatuře užívá pojmy „zranitelný“ („*vulnerable*“)¹⁰⁸ a „zvlášť zranitelný“ („*highly vulnerable*“),¹⁰⁹ přestože neexistuje přesné rozlišení těchto pojmů. Zároveň označení skupiny osob, dle jednoho z výše uvedených pojmů, nezakládá precedent pro další rozhodnutí. Je tak možné sledovat, že přestože v některém rozsudku Evropský soud označí skupinu za „zvlášť zranitelnou“, v dalších rozsudcích opět pracuje s pojmem „zranitelná“. V některých případech Evropský soud tuto skupinu nepovažuje za zranitelnou vůbec.¹¹⁰

V prostředí internetu se ale Evropský soud musí vypořádat s velmi odlišnými podmínkami. Internet je zvláštním způsobem komunikace a jedním z jeho základních principů je anonymita, přičemž lze sledovat korelaci mezi vysokou úrovní anonymity a rozsahem svobody projevu a vyjádření různých myšlenek. V rozsudku *K.U. proti Finsku*, ve kterém stěžovatel namítal porušení článku 8 Úmluvy, neidentifikovaná osoba zveřejnila na internetové seznamce jménem nezletilého stěžovatele bez jeho vědomí inzerát. V rozsudku se soud vyjádřil k problematice anonymity na internetu: „...internet je mocným nástrojem k hanobení nebo urážení lidí nebo porušování jejich práva na soukromí. Kvůli anonymitě internetu je oběť ve zranitelném postavení. Na rozdíl od tradičních médií, oběť nemůže snadno identifikovat hanobící osobu, vzhledem k tomu, že je možné se skrýt za pseudonymem nebo dokonce použít falešnou identitu.“¹¹¹

¹⁰⁴ *Blokhin proti Rusku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23. března 2016, stížnost č. 47152/06, bod č. 199, *Mubilamzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii*, rozsudek ESLP ze dne 12.1.2007, stížnost č. 13178/03, bod č. 55

¹⁰⁵ *Hirsi Jamaa a ostatní proti Itálii*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23.2.2012, stížnost č. 27765/06, bod č. 155, *Abdi Mahamud proti Maltě*, rozsudek ESLP ze dne 3.5.2016, stížnost č. 56796/13, bod č. 88

¹⁰⁶ *D.H. a ostatní pro České republice*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 13.11.2007, stížnost č. 57325/00, bod č. 182, *Oršuš a ostatní proti Chorvatsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.3.2010, stížnost č. 15766/03, bod č. 147

¹⁰⁷ *Valiulienė proti Litvě*, rozsudek ESLP ze dne 26.6.2013, stížnost č. 33234/07, bod č. 51

¹⁰⁸ *Lambert a ostatní proti Francii*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 5.6.2015, stížnost č. 46043/14, bod č. 92

¹⁰⁹ *Centrum pro právní zdroje jménem Valentina Câmpeanu proti Rumunsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 17.7.2014, stížnost č. 47848/08, bod č. 104

¹¹⁰ TYMOFEYEVA, Alla. Zranitelné osoby v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. *JURISPRUDENCE*. 2019, 28(5), 11-17.

¹¹¹ *K.U. proti Finsku*, rozsudek ESLP ze dne 2.3.2009, stížnost č. 2872/02, bod č. 34

Evropský soud ve výše uvedeném rozsudku uvádí, že pokud jde o nebezpečí dětské pornografie na internetu, musí stát poskytnout rámec umožňující ochranu různých zájmů. Dle Evropského soudu není odůvodněné zachovat naléhavý požadavek důvěrnosti, pokud to brání účinnému vyšetřování, v případě, kdy by měla být internetová služba povinna zveřejnit totožnost osoby, která zadala na internetové seznamce reklamu se sexuálním podtextem týkající se nezletilé osoby.¹¹²

V případě *Aleksey Ovchinnikov proti Rusku* řešil Evropský soud právo na svobodu projevu novináře ve vztahu k nezletilým dětem, které spáchaly trestný čin, ale nebyly stíhatelné vzhledem k jejich nezletilosti. Novinář v tomto případě informoval o skutcích, které byly spáchány nezletilými dětmi, kdy byly uvedeny jejich jména a také oficiální pozice jejich rodičů (federální soudci a ředitel regionální dopravní policie). Byly vydány dva články (v tištěné i internetové podobě), kdy dle vnitrostátních soudů všechny zveřejněné informace o útoku vycházely z výsledků úředního vyšetřování a byly tedy pravdivé, novinář byl však shledán odpovědným za zveřejnění informací o soukromém životě pana V., vysoce postaveného úředníka dopravní policie.¹¹³

Zveřejněné informace týkající se spáchaných skutků a zainteresovaných osob byly probírány i v dalších médiích. Dle Evropského soudu veřejnost neměla oprávněný zájem dozvědět se o rodinných záležitostech pana V., které nijak nesouvisely s jeho úředními funkcemi, a považuje též za důležité, že nevlastní syn pana V. byl nezletilý, a proto jeho činy nebyly podle ruského práva stíhatelné (nešlo tak o informování o trestním řízení). Evropský soud z výše uvedeného vyvozuje, že zveřejnění jmen mladistvých pachatelů a úředních pozic jejich příbuzných nepřispělo k diskusi o legitimním veřejném zájmu.¹¹⁴

Z rozsudku Evropského soudu tak plyne, že pokud jde o osobu, kterou nelze trestně stíhat z důvodu jejího nízkého věku, musí v takovém případě právo novináře poskytovat informace o spáchaném trestném činu podléhat právu nezletilého na účinnou ochranu jeho soukromého života. Nezletilá osoba je zde

¹¹² *Internet: case-law of the European Court of Human Rights: Updated: June 2015*. 2nd. Strasbourg: Council of Europe, 2015, str. 15-17

¹¹³ *Aleksey Ovchinnikov proti Rusku*, rozsudek ESLP ze dne 16.3.2011, stížnost č. 24061/04, bod č. 5-21

¹¹⁴ Tamtéž, bod č. 44-56

považována za zranitelnou, přestože to v rozsudku není explicitně uvedeno. Za takových okolností tak může dojít k omezení svobody projevu.¹¹⁵

¹¹⁵ *Internet: case-law of the European Court of Human Rights: Updated: June 2015*. 2nd. Strasbourg: Council of Europe, 2015, str. 15-17

3. Povinnosti a odpovědnost v internetovém prostředí

„2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“¹¹⁶

Jak již bylo uvedeno v podkapitole 1.1, článek 10 odstavec 2 sdílí stejný základ s článkem 8, článkem 9 a článkem 11 Úmluvy. Odlišujícím znakem článku 10 je explicitní uvedení „povinností a odpovědností“ („*duties and responsibilities*“). Z toho vyplývá, že ostatní články obsahující omezující ustanovení nejsou podrobeny povinností a odpovědností.¹¹⁷

Evropský soud se problematikou povinností a odpovědností zabýval v souvislosti s různými nositeli práva. Jednalo se o soudce,¹¹⁸ nevládní organizace,¹¹⁹ politiky¹²⁰ či whistleblowery.¹²¹ Nejvýraznějšími skupinami jsou však především novináři a státní zaměstnanci.¹²² Jedním z nejvýznamnějších rozsudků pro oblast médií je *Goodwin proti Spojenému království*, dle kterého v případě otázek veřejného zájmu mají novináři povinnost a odpovědnost jednat v dobré víře se záměrem poskytovat přesné a spolehlivé informace v souladu

¹¹⁶ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Řím: Rada Evropy, 1950.

¹¹⁷ KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. Str. 1063

¹¹⁸ *Wille proti Lichtenštejnsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 28.10.1999, stížnost č. 28396/95, bod č. 64

¹¹⁹ *Růžový panter, o.s. proti České republice*, rozsudek ESLP ze dne 2.2.2012, stížnost č. 20240/08, bod č. 33

¹²⁰ *Barata Monteiro da Costa Nogueira a Patricio Pereira proti Portugalsku*, rozsudek ESLP ze dne 11.4.2011, stížnost č. 4035/08, bod č. 31

¹²¹ *Heinisch proti Německu*, rozsudek ESLP ze dne 21.10.2011, stížnost č. 28274/08, bod č. 64

¹²² Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Řím: Rada Evropy, 1950.

¹²² KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. Str. 1063-1076

s novinářskou etikou.¹²³ V kontextu zaměstnanců je pak významným rozsudkem případ *Vogt proti Německu*, ze kterého mimo jiné vyplývá, že přestože je stát oprávněn požadovat po svých zaměstnancích loajalitu, jsou jejich projevy dle článku 10 chráněny Úmluvou.¹²⁴

Jak ale bylo uvedeno v rozsudku *Delfi proti Estonsku*, vzhledem ke zvláštní povaze internetu se povinnosti a odpovědnost mohou do určité míry lišit od povinností a odpovědnosti tradičního vydavatele. Zvláštní povahou je myšlena dostupnost internetu a také jeho schopnost uchovávat a sdělovat obrovské množství informací.¹²⁵

Internet je prostředím, na kterém mají možnost působit nositelé práva, kteří působí i na tradičních platformách, ale za naprosto odlišných podmínek. I z tohoto důvodu zde vzniká potřeba regulovat výkon svobody projevu, a to například definováním povinností a odpovědnosti těchto internetových nositelů práva.

3.1. Povinnosti a odpovědnost při publikování na internetu

Již v 90. letech 20. století si Evropský soud uvědomoval mnohem silnější dosah audiovizuálních médií, která v té době tvořila především televize a rozhlas. Jejich dopad byl bezprostřednější než dopad tisku.¹²⁶ Blíže byla tato myšlenka rozebrána v rozsudku *Jersild proti Dánsku*, kde se uvádí, že při zvažování povinností a odpovědnosti novináře je potencionální dopad daného média důležitým faktorem. Tímto faktorem může být právě onen silnější dosah audiovizuálních médií, která jsou schopna prostřednictvím obrazu

¹²³ *Goodwin proti Spojenému království*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 27.3.1996, stížnost č. 17488/90, bod č. 39; *Bladet Tromsø a Stensaas proti Norsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 20.5.1999, stížnost č. 21980/93, bod č. 65

¹²⁴ *Vogt proti Německu*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 26.8.1995, stížnost č. 17851/91, bod č. 54-59

¹²⁵ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 133

¹²⁶ *Betty Purcell a ostatní proti Irsku*, rozhodnutí ESLP ze dne 16.4.1991, stížnost č. 15404/89

zprostředkovávat významy, které tiskové médium nebude nikdy schopno předat.¹²⁷ Tento výklad byl Evropským soudem přejat i pro oblast internetu.¹²⁸

Při publikaci na internetu je proto důležitá profesní etika samotných novinářů. Jak bylo uvedeno například v rozsudku *Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku*, novináři požívají ochranu poskytovanou článkem 10 Úmluvy v souvislosti s podáváním zpráv o otázkách veřejného zájmu za předpokladu, že jednali v dobré víře, na přesném faktickém základu a poskytovali „spolehlivé a přesné“ informace v souladu s etikou žurnalistiky.¹²⁹

Vyšší důraz na dodržování novinářské etiky je kladen na novináře publikující na internetu, jelikož je prostřednictvím elektronických médií šířeno obrovské množství informací. Současná média mají velký vliv nejen na informování společnosti, ale také na to, jakým způsobem budou dané informace předloženy a následně hodnoceny čtenáři. Evropský soud zde proto dovozuje zvýšenou odpovědnost novinářů v případě zveřejňování na internetu.¹³⁰

K zajímavé situaci dochází tehdy, když tisk zveřejní stejný článek v tradiční tištěné verzi a zároveň také na internetu. V případě pomlouvačného článku vydaného v tištěných médiích je jeho dopad omezený po dobu, kdy je možné získat daný výtisk novin, u článku zveřejněného na internetu však dochází k jeho archivaci a takový článek je nadále přístupný bez omezení. Tuto situaci řešil Evropský soud v rozhodnutí *Times Newspaper Ltd. proti Spojenému království*. The Times vydaly články, v tištěné i elektronické verzi, na základě kterých bylo proti The Times v roce 1999 zahájeno řízení o urážce na cti. Až do prosince 2000 však k těmto článkům, již umístěným v archivu, nepřidaly žádné upozornění o probíhajícím řízení. Požadavek na označení daných článků byl vznesen v odvolacím řízení před vnitrostátními soudy, což The Times považovaly za nepřiměřenou povinnost. Dle Evropského soudu požadavek zveřejnění

¹²⁷ *Jersild proti Dánsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23.9.1994, stížnost č. 15890/89, bod č. 31

¹²⁸ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 134

¹²⁹ *Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku*, rozsudek ESLP ze dne 17.12.2004, stížnost č. 49017/99, bod č. 78

¹³⁰ *Stoll proti Švýcarsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 10.12.2007, stížnost č. 69698/01, bod č. 104

příslušného označení k článku obsaženému v internetovém archivu není nepřiměřeným zásahem do práva na svobodu projevu.¹³¹

Evropský soud v souvislosti s veřejnými archivy také vyzdvihl, že primární funkcí tisku v demokracii je fungovat jako „veřejný hlídací pes“, sekundární rolí pak je údržba a zpřístupňování veřejných archivů, včetně článků, které byly nějakým způsobem nahlášeny.¹³² Vystává zde proto otázka, zda novinářům může vzniknout povinnost odstranit článek z internetového archivu. Touto problematikou se Evropský soud zabýval ve věci *Węgrzynowski a Smolczewski proti Polsku*. Stěžovatelé se domáhali vydání příkazu proti deníku na odstranění článku z jeho webových stránek, a to dva roky poté, co úspěšně žalovali stejné noviny za stejný článek v tištěné podobě. Stěžovatelé namítali, že přítomnost pomlouvačného článku na webových stránkách novin porušila jejich právo na respektování jejich soukromého života a dobré pověsti.¹³³

Evropský soud konstatoval, že vnitrostátní řízení nevytvářelo legitimní očekávání, že bude článek odstraněn z webových stránek deníku, jelikož stěžovatelé nevznesli nároky týkající se přítomnosti článku na internetu. Je vhodné poznamenat, že sám vnitrostátní soud vyjádřil svůj názor, že žádoucím prostředkem nápravy by bylo vložení komentáře na web, který by veřejnost informoval o výsledku občanskoprávního řízení. Evropský soud dále přejal odůvodnění, že není úlohou soudních orgánů zabývat se přepisováním historie tím, že nařídí, aby byly z veřejných domén odstraňovány všechny stopy publikací, u nichž byly v minulosti pravomocnými rozhodnutími shledány neoprávněné útoky na pověst jednotlivce. Pokud by vnitrostátní orgány vyhověly stěžovatelům, znamenalo by to nepřiměřené omezení práva na svobodu projevu. K porušení článku 8 Úmluvy tedy nedošlo.¹³⁴

V souvislosti s touto problematikou je vhodné zmínit tzv. „právo být zapomenut“. Touto problematikou se zabýval Soudní dvůr Evropské unie ve věci *C-131/12 Google Spain SL a Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) a Mario Costeja González*. Soudní dvůr Evropské unie rozhodl, že

¹³¹ *Times Newspaper Ltd. (č. 1 a č. 2) proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 10.3.2009, stížnost č. 3002/03 a č. 23676/03, bod č. 47

¹³² Tamtéž, bod č. 45

¹³³ *Węgrzynowski a Smolczewski proti Polsku*, rozsudek ESLP ze dne 16.10.2013, stížnost č. 33846/07

¹³⁴ Tamtéž, bod č. 60-70

provozovatel internetového vyhledávače je povinen odstranit ze seznamu zobrazených výsledků, které zobrazí (po vyhledávání provedeném na základě jména osoby) odkazy na webové stránky zveřejněné třetími stranami, a to i tehdy, když jméno nebo informace nejsou předem nebo současně vymazány z takových webových stránek.

Toto rozhodnutí tak nekoresponduje s výše uvedenou praxí Evropského soudu, který zastává názor, že není úlohou soudních orgánů zabývat se přepisováním historie. Zajímavý je také aspekt, kdy Evropský soud hovoří o odstraňování na základě pravomocných rozhodnutí, kdežto Soudní dvůr Evropské unie naopak připouští v bodě 62 výše uvedeného rozhodnutí, že provozovatel je povinen výsledky odstranit i tehdy, jestliže je jejich zveřejnění na uvedených stránkách samo o sobě v souladu se zákonem.

Bylo tedy jen otázkou času, kdy se problematika týkající se práva být zapomenut objeví u Evropského soudu. Prvním případem se tak stal rozsudek ve věci *M.L. a W.W. proti Německu*. Stěžovatelé požadovali anonymizaci osobních údajů obsažených v mediích v souvislosti se spáchanými trestnými činy. Německé soudy jejich žádosti nevyhověly, a proto stěžovatelé podali stížnost k Evropskému soudu pro porušení článku 8 Úmluvy. Hlavní otázkou v řízení bylo, zda právo na soukromí převažuje nad právem na svobodu projevu.

Evropský soud provedl test proporcionality a po zvážení všech skutečností dospěl k závěru, že zde převažuje veřejný zájem na informování o minulých událostech a zdůraznil potenciální odstrašující účinek vyplývající z požadavku anonymizace vůči mediálním organizacím, pokud jde o archivované články.¹³⁵

Tímto rozsudkem zachoval Evropský soud kontinuitu své rozhodovací praxe, mimo jiné s případem *Węgrzynowski a Smolczewski proti Polsku*, a zdůraznil význam svobody projevu v internetovém prostředí.

Zpět k problematice internetových archivů. Z výše uvedených rozsudků plyne, že požadavek zveřejnění příslušného označení k článku obsaženému v internetovém archivu není nepřiměřeným zásahem do práva na svobodu projevu, naopak jde o vhodný způsob, jakým lze informovat veřejnost o výsledku občanskoprávního řízení. Je tak možné, že bude obvykle postačovat, aby

¹³⁵ *M.L. a W.W. proti Německu*, rozsudek ESLP ze dne 28.9.2018, stížnost č. 60798/10 a č. 65599/10, bod č. 98-115

archivované články, které obsahovaly například pomluvu, obsahovaly označení, že článek byl předmětem řízení pro pomluvu. Takový postup Evropského soudu je ukázkou vhodně zvolené proporcionality mezi svobodou projevu tisku a právem na respektování soukromého života.

Byť je výše uvedený princip proporcionality užit velmi vyváženě, praxe přináší případy, kdy se stane dominantnějším jedno z práv. Příkladem může být již zmiňovaný rozsudek ve věci *Aleksey Ovchinnikov proti Rusku*,¹³⁶ dle kterého nesmí tisk zveřejňovat podrobnosti o soukromém nebo rodinném životě jednotlivce, pokud nespádají do oblasti veřejné nebo politické debaty ve věcech veřejného zájmu, přestože jsou již dané informace zveřejněny jinde na internetu. Toto pravidlo platí i v případě totožnosti nezletilé osoby, která se podílela na násilném incidentu.¹³⁷

Opačným případem, kde se silnějšího postavení dostalo právu na svobodu projevu, je rozsudek ve věci *Ólafsson proti Islandu*. Stěžovatel byl editorem internetových zpravodajských stránek, na kterých byly publikovány články o tom, že politický kandidát sexuálně zneužíval děti. Web zveřejnil obvinění ze zneužívání, reakci politického kandidáta odmítajícího obvinění a další související skutečnosti. Stěžovatel byl následně vnitrostátními soudy shledán odpovědným za pomluvu.¹³⁸

Evropský soud v rozsudku zdůraznil, že aby mohlo být vzato do úvahy porušení článku 8 Úmluvy, je třeba, aby útok na pověst osoby dosáhl určitého stupně závažnosti, a zároveň jeho způsob provedení musí vyvolat újmu na osobním požívání práva na respektování soukromého života. Příklad byl proto zkoumán na základě kritérií, která jsou považována za relevantní při zvažování práva na svobodu projevu s právem na respektování soukromého života.¹³⁹

Kritéria, užitá v tomto rozsudku, byla Evropským soudem blíže specifikována ve věci *Axel Springer proti Německu* zní:

¹³⁶ Viz podkapitola 2.6. „Vulnerable person“ – rozsudek *Aleksey Ovchinnikov proti Rusku*

¹³⁷ *Aleksey Ovchinnikov proti Rusku*, rozsudek ESLP ze dne 16.3.2011, stížnost č. 24061/04, bod č. 50

¹³⁸ *Ólafsson proti Islandu*, rozsudek ESLP ze dne 16.6.2017, stížnost č. 58493/13, bod č. 5-22

¹³⁹ Tamtéž, bod č. 48

1. míra, v jaké napadené prohlášení přispívá k diskusi o obecném zájmu,
2. jak dobře je dotyčná osoba známá a co je předmětem článku,
3. předchozí chování,
4. způsob získání informací a jejich věrohodnost,
5. obsah, forma a důsledky zveřejnění,
6. závažnost uložené sankce.¹⁴⁰

Evropský soud uvedl, že stěžovatel jednal z pozice editora v dobré víře a ujistil se, že byl článek napsán v souladu s běžnou novinářskou povinností ověřovat faktická obvinění. Bylo připuštěno, že obvinění měla takovou povahu a závažnost, že mohla poškodit čest a pověst jednotlivce, avšak sporná prohlášení nepocházejí od samotného stěžovatele ani od novináře, který články psal, ale od sester, které dané obvinění ze sexuálního zneužívání vznesly. Důležitým aspektem pro Evropský soud také bylo, že politický kandidát obviněný ze zneužívání dětí podnikl právní kroky pouze proti stěžovateli a nikoli proti sestřám, které dané obvinění vznesly.

Vnitrostátní řízení před islandskými soudy bylo skončeno rozhodnutím, dle kterého byla tvrzení prohlášena za neplatná a ponižující a stěžovatel musel uhradit náhradu nemajetkové újmy a náklady řízení. Evropský soud byl toho názoru, že bez ohledu na to, zda byla uložená sankce méně závažná, je důležitá samotná skutečnost rozsudku proti dotyčné osobě. Jakékoli nepřiměřené omezení svobody projevu ve skutečnosti znamená riziko, že bude bráněno nebo paralyzováno budoucí mediální pokrytí podobných otázek.¹⁴¹

Evropský soud proto dospěl k závěru, že argumenty vnitrostátních soudů, i když jsou relevantní, nelze považovat za dostatečné k odůvodnění dotčeného zásahu. Islandské soudy překročily prostor pro uvážení, který jim byl poskytnut, a proto nebylo dosaženo přiměřené rovnováhy mezi uloženými opatřeními, která

¹⁴⁰ *Axel Springer AG proti Německu*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 7.2.2012, stížnost č. 39954/08, bod č. 89-95

¹⁴¹ *Ólafsson proti Islandu*, rozsudek ESLP ze dne 16.6.2017, stížnost č. 58493/13, bod č. 60-61

omezila právo žalobkyně na svobodu projevu, a sledovaným legitimním cílem. Evropský soud proto konstatoval porušení článku 10 Úmluvy.¹⁴²

Ve věci *Ólafsson proti Islandu* politický kandidát, který byl obviněn ze zneužívání dětí, dostal opakovaně příležitost vyjádřit se k daným obviněním. Novinář, který výše uvedené články psal, se snažil tuto osobu kontaktovat i v průběhu vydávání dalších článků na dané téma, ale bez úspěchu. Z tohoto důvodu bylo k později vydaným článkům připojeno původní oznámení, že dané obvinění odmítá. V daném případě tak Evropský soud daný postup zhodnotil kladně, protože tímto postupem dané médium zprostředkovávalo informace, které nebyly pouze jednostranné.¹⁴³

Přestože je jistě zájmem novináře poskytnout veřejnosti více možných pohledů na danou problematiku, nemají novináři povinnost předběžného oznámení o zveřejnění zprávy dotčenému subjektu (*pre-notification requirement*). Ve věci *Mosley proti Spojenému království* Evropský soud shledal, že jakýkoli požadavek na předběžné oznámení by byl pouze stejně silný jako sankce uložené za jeho nedodržení.¹⁴⁴

Pokud by novináři měli takovou povinnost či odpovědnost předběžného oznámení, znamenalo by to, že by dotčené subjekty měly možnost domáhat se předběžného opatření, jehož cílem by bylo zveřejnění zprávy. Evropský soud dospěl k závěru, že povinnost před oznámením by vyžadovala určitou formu výjimky „ve veřejném zájmu“, aby nedošlo k odstrašujícímu účinku na svobodu projevu.¹⁴⁵

Pokud by ve vnitrostátním právu byla upravena povinnost novin předběžně oznámit zveřejnění zprávy dotčenému subjektu, je velmi pravděpodobné, že by se noviny přesto rozhodly neoznámit zveřejnění daného článku s odkazem na veřejný zájem. Evropský soud dále uvedl, že hrozba trestních sankcí nebo represivních pokut by mohla mít za následek vytvoření odstrašujícího účinku,

¹⁴² *Ólafsson proti Islandu*, rozsudek ESLP ze dne 16.6.2017, stížnost č. 58493/13, bod č. 62

¹⁴³ Tamtéž, bod č. 55,

¹⁴⁴ *Mosley proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 15.9.2011, stížnost č. 48009/08, bod č. 128 – Případ se týkal zveřejnění článků o sexuálních aktivitách stěžovatele. Článek byl vydaný v tištěné verzi i na webových stránkách. Internetová verze navíc obsahovala fotografie a upravený výňatek z videa, které byly poté reprodukovány i jinde na internetu.

¹⁴⁵ Tamtéž, bod č. 128

který by pocítily především oblasti politického zpravodajství a investigativní žurnalistiky, které podle Úmluvy požívají vysokou úroveň ochrany.

Z rozsudků, které byly uvedeny v rámci této podkapitoly, vyplývá, že Evropský soud klade poměrně vysoké nároky pro publikování na internetu. Tyto zvýšené nároky na publikující pak umožňují Evropskému soudu zvyšovat též standardy ochrany v souvislosti se svobodou projevu.

Z judikatury vyplývá, jak důležitá je dle Evropského soudu svoboda projevu a jak velmi opatrně přistupuje k jejímu možnému omezení. Velmi dobře je tato skutečnost vidět na problematice internetových archivů. Evropský soud zde prakticky nepřipouští odstraňování archivovaných článků, ani na základě pravomocného rozhodnutí. A i v případě anonymizace velmi zvažuje dopady takového rozhodnutí.

Tento přístup podtrhuje rozsudek ve věci *M.L. a W.W. proti Německu*, kde Evropský soud potvrdil svoji dosavadní rozhodovací praxi a též práva vydavatelů, zároveň si však ponechal jistý prostor pro budoucí rozhodnutí tím, že svoje odůvodnění směřoval vůči primárním vydavatelům a nikoli provozovatelům vyhledávačů. Byť tedy nešel do střetu se Soudním dvorem Evropské unie, je zde velmi dobře vidět rozdílný přístup těchto dvou institucí k dané problematice.

3.2. Povinnosti a odpovědnost internetových zpravodajských portálů

Prvním, a velmi očekávaným, rozsudkem Evropského soudu v oblasti povinností a odpovědnosti zpravodajských webů se stal případ *Delfi proti Estonsku*. Delfi je internetový zpravodajský portál působící v Estonsku. Patří mezi tamní nejnavštěvovanější portály a umožňuje svým návštěvníkům komentovat jednotlivé články. V době podání žádosti bylo denně publikováno až 330 článků, které byly okomentovány přibližně 10 000 komentáři. Společnost jasně stanovila, že komentáře neodrážejí její vlastní názor a že za jejich obsah jsou odpovědní jejich autoři, zároveň měla nastavené mechanismy pro kontrolu těchto komentářů, především se jednalo o možnost nahlašování ostatními čtenáři a také automatické

odstraňování komentářů na základě stanoveného filtru - především obscenní slova apod.¹⁴⁶

Dne 24. ledna 2006 byl zveřejněn na zpravodajském portálu Delfi článek „*SLK Destroyed Planned Ice Road*“.¹⁴⁷ Pod článkem se objevilo množství komentářů, z nichž některé byly svým obsahem výhrušné či urážlivé. Tyto komentáře mířily primárně vůči členovi dozorčí rady a jedinému akcionáři společnosti SLK. Ten později podal žádost o odstranění nevhodných komentářů a na náhradu nemajetkové újmy. Portál Delfi na základě podané žádosti odstranil komentáře, ale odmítl uhradit požadovanou náhradu nemajetkové újmy.¹⁴⁸

Věc proto byla postoupená vnitrostátním soudům, které nároku akcionáře společnosti SLK vyhověly. V odůvodnění bylo uvedeno, že společnost Delfi měla být považována za vydavatele komentářů, a tím byla odpovědná za jejich obsah bez ohledu na prohlášení, že komentáře neodrážejí její vlastní názor a že za jejich obsah jsou odpovědni jejich autoři.¹⁴⁹

Společnost Delfi proto podala stížnost k Evropskému soudu pro porušení článku 10. Ve věci nejprve rozhodoval senát, který byl toho názoru, že omezení svobody projevu lze považovat za přiměřené a oprávněné, a proto nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy. Věc byla následně na žádost stěžovatele postoupena velkému senátu Evropského soudu.¹⁵⁰

Dle názoru velkého senátu Evropského soudu bylo nutné nejprve vyjasnit některé problematické oblasti a také rozsah posouzení. Soud například upozornil, že vzhledem ke zvláštní povaze internetu se „povinnosti a odpovědnost“, které mají být svěřeny internetovému zpravodajskému portálu pro účely článku 10, mohou do určité míry lišit od povinností a odpovědnosti tradičního vydavatele, pokud jde o obsah třetích stran.¹⁵¹

¹⁴⁶ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 10 - 20

¹⁴⁷ Článek pojednával o lodní společnosti Saaremaa Laevakompanii (SLK), která záměrně mařila plány na výstavbu tzv. ledových silnic, které by znamenaly rychlejší a levnější přesuny zboží než poskytovaly trajekty. Toto záměrné maření výstavby mělo společnosti SLK přinést zisk.

¹⁴⁸ Tamtéž, bod č. 10 - 20

¹⁴⁹ Tamtéž, bod č. 16 - 31

¹⁵⁰ Tamtéž, bod č. 66 - 80

¹⁵¹ Tamtéž, bod č. 113

V případě rozsahu posouzení se Evropský soud domníval, že je třeba rozlišovat mezi profesionálně spravovaným internetovým zpravodajským portálem provozovaným na komerčním základě, který publikuje vlastní zpravodajské články, jako v tomto případě portál Delfi, a jinými fóry na internetu, kde mohou uživatelé volně vyjádřit své myšlenky na jakékoli téma, aniž by diskuse byla někým vedena.¹⁵²

Evropský soud uvedl, že souhlasí s názorem, že svoboda projevu stěžovatele, zaručená podle článku 10 Úmluvy, byla zasažena. Nejprve byla zkoumána zákonnost zásahu. Evropský soud došel k závěru, že portál Delfi, jakožto vydavatel, který provádí svoje služby na komerčním základu a má možnost aktivně vystupovat v diskusním fóru (např. kontrolovat a mazat komentáře), měl být schopen posoudit rizika spojená s jeho činností a v rozumné míře předvídat důsledky. Z tohoto důvodu byl zásah posouzen jako zákonný ve smyslu článku 10 odstavce 2 Úmluvy. Otázka oprávněnosti cíle nebyla zpochybněna, proto se jí Evropský soud blíže nezabýval.¹⁵³

Hlavní otázkou se tak stalo, zda byl zásah nezbytný v demokratické společnosti. Evropský soud aplikoval test proporcionality na vztah základního lidského práva portálu Delfi na svobodu projevu (článek 10 Úmluvy) proti základnímu lidskému právu majoritního akcionáře společnosti SLK na soukromý život (článek 8 Úmluvy). V rámci testu proporcionality byly zkoumány 4 hlavní oblasti:

1. kontext komentářů,
2. odpovědnost autorů komentářů,
3. opatření přijatá portálem Delfi a
4. důsledky pro tento portál.¹⁵⁴

V případě kontextu komentářů bylo dovozeno, že portál Delfi, jakožto profesionálně spravovaný internetový zpravodajský portál provozovaný na komerčním základě, měl zájem na komentářích pod svými články, jelikož diskuze pod články zvyšovaly počet návštěv portálu, na čemž měl portál ekonomický zájem. V případě otázky odpovědnosti skutečných autorů komentářů Evropský

¹⁵² *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 115-116

¹⁵³ Tamtéž, bod č. 118-130

¹⁵⁴ Tamtéž, bod č. 140-161

soud upozorňuje na anonymitu uživatelů internetu,¹⁵⁵ která může znamenat, že se postižená osoba ve vnitrostátním řízení nedomůže odhalení autorů komentářů. Dále byla posuzována opatření přijatá portálem Delfi.¹⁵⁶

Evropský soud konstatoval, že portál Delfi přijal opatření k zamezení nevhodných komentářů. Portál se zřekl odpovědnosti za komentáře a nastavil mechanismy pro jejich kontrolu, které spočívaly v možnosti nahlašování ostatními čtenáři a také zavedl tzv. systém „*notice-and-take-down*“, spočívající v automatickém odstraňování komentářů na základě předem stanoveného filtru. Přesto však mohou smluvní státy u takového portálu shledat jeho odpovědnost za komentáře třetích stran, aniž by došlo k rozporu s článkem 10 Úmluvy, a to pokud nepřijmou opatření k okamžitému odstranění jasně protiprávních komentářů bez toho, že by na ně třetí strana předem upozornila.¹⁵⁷

Poslední oblastí, kterou se Evropský soud zabýval, bylo posouzení dopadů vnitrostátního řízení pro portál Delfi. Především bylo shledáno, že náhradu škody, kterou měl portál Delfi uhradit na základě vnitrostátního řízení, nelze považovat za nepřiměřenou k porušení zjištěnému vnitrostátní soudy. Portál v návaznosti na vnitrostátní řízení pouze upravil pravidla pro zveřejňování komentářů, tedy v tomto ohledu neutrpěl újmu.¹⁵⁸

Evropský soud na základě výše uvedených argumentů dospěl k názoru, že uložení odpovědnosti za urážlivé anonymní komentáře zveřejněné na stránkách internetového zpravodajského portálu Delfi, bylo založeno na relevantních a dostatečných důvodech, a tedy nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy.¹⁵⁹

K rozsudku byla připojena také oddělená stanoviska. Dvě souhlasná stanoviska podporovala argumentaci velkého senátu v otázce odpovědnosti internetového zpravodajského portálu. Za zmínku však především stojí společné nesouhlasné stanovisko soudce Sajó a soudkyně Tsotsoria, ve kterém upozorňují na nebezpečí související s tzv. kolaterální cenzurou (*collateral censorship*).¹⁶⁰

¹⁵⁵ Viz podkapitola 2.6. „*Vulnerable person*“ – rozsudek *KU proti Finsku*

¹⁵⁶ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 140-150

¹⁵⁷ Tamtéž, bod č. 152-159

¹⁵⁸ Tamtéž, bod č. 140-161

¹⁵⁹ Tamtéž, bod č. 162

¹⁶⁰ Disentující soudci odkazují především na autora Jacka M. Balkina, který problematiku „*collateral censorship*“ popisuje tak, že jedna soukromá strana („A“) má pravomoc

Soudci též vyslovili nesouhlas s tvrzením, že by odpovědnost portálu za komentáře třetích stran měla být vyšší v souvislosti s jeho ekonomickými zájmy – ty nemohou být důvodem pro snížení poskytované ochrany daného média. Soudci se negativně vyjádřili také k provedenému testu proporcionality. Na závěr svého stanoviska uvedli, že nesouhlasí s názorem zbylých členů velkého senátu a že v daném případě shledávají porušení článku 10 Úmluvy.¹⁶¹

Evropský soud v rozsudku *Delfi proti Estonsku* stanovil odpovědnost internetového zpravodajského portálu za zjevně protiprávní komentáře třetích stran s ohledem na komerční povahu portálu. Domnívám se, že odpovědnost internetových zpravodajských portálů byla vyložena poměrně přísně, když je shledal za vydavatele komentářů připojených k jejich článkům, pokud nad nimi vykonávají určitou míru kontroly. Tato skutečnost ve svém důsledku může znamenat oslabení svobody projevu pro online vydavatele nebo samotné komentující, jelikož zpravodajský portál může preventivně zakázat komentáře k článkům, aby se takové odpovědnosti vyhnul.

Byť se jednalo o rozsudek velkého senátu, lze v navazujících rozsudcích Evropského soudu sledovat tendence ke zmírnění odpovědnosti internetových portálů. Lze tedy předpokládat, že tuto skutečnost si uvědomovali soudci čtvrtého senátu Evropského soudu, když v rozsudku *Magyar Tartalomszolgáltatók Eygesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku* rozhodli, že i odpovědnost internetových portálů má svoje meze.

V tomto případě byli stěžovatelé dva, a to Magyar Tartalomszolgáltatók Eygesülete, samosprávné sdružení maďarských poskytovatelů internetového obsahu a Index.hu Zrt, akciová společnost vlastníci jeden z největších zpravodajských portálů v zemi. Stejně jako v případě *Delfi*, obě společnosti umožňovaly registrovaným uživatelům komentovat obsah na jejich portálech. Uživatelé byli informováni, že komentáře neodrážejí vlastní názor portálů a že

kontrolovat projev jiné soukromé strany („B“). V dané situaci pak dochází k tomu, že vláda hrozí, že strana A bude odpovědná na základě projevu B. Strana A z toho důvodu cenzuruje projev strany B, aby se vyhnula odpovědnosti. Projev strany B může být např. pomlouvačný, obscénní či podvodný. Ve většině případů má pak strana A větší motivaci k cenzuře projevu strany B, než má strana B k vlastní autocenzuře. Důvodem je, že strana B má další zájem na propagaci svého vlastního projevu, což straně A obvykle chybí. V takovém případě tedy může docházet k „preventivnímu“ omezování svobody projevu.

¹⁶¹ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, Joint dissenting opinion of judges Sajó and Tsotsoria

nesou za jejich obsah odpovědnost. Čtenáři měli také možnost nevhodné komentáře nahlásit nebo požádat o jejich odstranění.¹⁶²

V roce 2010 publikovala společnost Magyar Tartalomszolgálatok Eygesülete článek „*Another unethical commercial conduct on the net*“ týkající se obchodních praktik dvou webů zabývajících se správou nemovitostí. Článek následně převzala také společnost Index.hu Zrt a publikovala ho pod názvem „*Content providers condemn*“. Na obou portálech se pod články objevilo množství komentářů, z nichž některé byly vulgární a útočné vůči provozovateli webů zabývajících se správou nemovitostí.¹⁶³

Dle vnitrostátních soudů došlo k porušení práva provozovatele webů na dobrou pověst, jelikož komentáře byly urážlivé, ponižující a překračovaly přijatelné meze svobody projevu. Dále vnitrostátní soudy dovodily, že portály tím, že umožnily čtenářům komentovat články na svých portálech, převzaly za tyto komentáře objektivní odpovědnost. Portály tak v daném případě nebyly považovány za zprostředkovatele. Stejně jako v případě *Delfi proti Estonsku* bylo shledáno, že původní články, pod kterými probíhala diskuze, byly vyvážené a nepřekročily přijatelnou míru kritiky.¹⁶⁴

Stěžovatelé proto podali stížnost k Evropskému soudu pro porušení článku 10 Úmluvy. Evropský soud konstatoval, že zásah byl zákonný a legitimní a zaměřil se především na otázku nezbytnosti v demokratické společnosti. Lze zde sledovat téměř totožnou osnovu zkoumaných bodů s případem *Delfi proti Estonsku*, a to kontext komentářů, odpovědnost autorů komentářů, opatření přijatá portály, důsledky pro ně a nově také důsledky komentářů pro poškozeného.¹⁶⁵

V otázce kontextu a obsahu Evropský soud shledal, že komentáře byly nevhodné a urážlivé, ale s ohledem na povahu internetu¹⁶⁶ jde o běžnou podobu projevů na mnoha internetových portálech, což snižuje dopad těchto komentářů. Evropský soud následně vyloučil vnitrostátním soudům absenci testu proporcionality v otázce odpovědnosti, stejně jako v otázce zjištění skutečných

¹⁶² *Magyar Tartalomszolgálatok Eygesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku*, rozsudek ESLP ze dne 2.5.2016, stížnost č. 22947/13, bod č. 1-30

¹⁶³ Tamtéž, bod č. 1-30

¹⁶⁴ Tamtéž, bod č. 1-30

¹⁶⁵ Tamtéž, bod č. 69

¹⁶⁶ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 147

autorů. V případě opatření, která byla přijata portály, došlo především k odstranění nevhodných komentářů. Tyto byly odstraněny poté, co se portály dozvěděly o zahájení řízení proti nim. Poškozený zde nevyužil možnosti komentáře nahlásit a požádat o odstranění, ale rovnou podal žalobu.¹⁶⁷

Evropský soud v rozsudku konstatoval, že je třeba rozlišovat mezi dobrou pověstí obchodní společnosti a jednotlivce, v jehož případě mohou mít komentáře dopad na jeho důstojnost, a tedy mají hlubší morální rozměr. Dle názoru Evropského soudu neměly komentáře významnější dopad na chování spotřebitelů.¹⁶⁸

V tomto případě tedy bylo shledáno porušení článku 10 Úmluvy. S ohledem na podobnost s případem *Delfi proti Estonsku* bylo třeba vyjasnit důvody, které vedly k takto odlišnému závěru.

Dle názoru Evropského soudu byl nejpodstatnějším rozdílem charakter daných komentářů. V bodě 64 rozsudku *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku* Evropský soud uvádí: „Přestože byly inkriminované komentáře urážlivé a vulgární, nepředstavovaly zjevně protiprávní projev; a rozhodně nepředstavovaly nenávistný projev či podněcování k násilí.“¹⁶⁹ Naopak v rozsudku *Delfi proti Estonsku* bylo shledáno, že komentáře představují formu nenávistného projevu a přímého ohrožení fyzické integrity jednotlivců.¹⁷⁰

Zajímavým je také přístup soudu k *notice-and-take-down* systému. V rozsudku *Delfi pro Estonsku* dospěl Evropský soud k závěru, že tento systém by za určitých podmínek, především by muselo jít o účinné postupy umožňující rychlou reakci, mohl v mnoha případech fungovat jako vhodný nástroj k vyvážení práv a zájmů všech zúčastněných.¹⁷¹ V případě *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku* bylo konstatováno, že není důvod se domnívat, že by tento systém neposkytl vhodný způsob k ochraně stěžovatele. Ale

¹⁶⁷ *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku*, rozsudek ESLP ze dne 2.5.2016, stížnost č. 22947/13, bod č. 60-65

¹⁶⁸ Tamtéž, bod č. 66

¹⁶⁹ Tamtéž, bod č. 64

¹⁷⁰ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 159

¹⁷¹ Tamtéž, bod č. 159

vzhledem k tomu, že v projednávaném případě nebyly užity nenávislné projevy či přímé hrozby, nebyl takový systém třeba.¹⁷²

Tendenci posunu v judikatuře lze sledovat i v novějších rozhodnutích Evropského soudu. Příkladem může být rozhodnutí ve věci *Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku*. V tomto případě stěžovatel namítal porušení článku 8 Úmluvy, protože švédské orgány odmítly shledat provozovatele webové stránky odpovědným za pomlouvačný článek na blogu a pomlouvačný anonymní komentář.¹⁷³

Blog, na kterém došlo k uveřejnění příspěvku a komentáře, byl provozován malým neziskovým sdružením. Čtenářům bylo umožněno komentovat příspěvky bez kontroly před jejich zveřejněním. Devět dní po zveřejnění příspěvku ho okomentoval také stěžovatel. Ve svém komentáři namítal, že v článku i komentáři byl nepravdivě obviněn a požadoval proto jejich okamžité odstranění. Následující den provozovatel příspěvek i článek odstranil. Navíc přidal nový příspěvek, ve kterém se stěžovateli omluvil. Stěžovatel přesto provozovatele zažaloval, jelikož dle jeho názoru článek i komentář představovaly pomluvu a sdružení bylo odpovědné za to, že zůstaly na webu devět dní. Švédské soudy souhlasily s názorem, že se jednalo o pomluvu, ale neshledaly provozovatele odpovědného za zveřejnění po dobu devíti dnů.¹⁷⁴

Evropský soud explicitně odkázal na jeho předchozí rozhodnutí ve věci *Delfi proti Estonsku a Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku*. Jak bylo uvedeno výše, stěžejní problematikou těchto rozsudků byl princip proporcionality mezi článkem 8 a článkem 10 Úmluvy, proto lze v rozhodnutí sledovat opět stejný přístup, pokud jde o konkrétní posouzení daného zásahu, a to kontext komentářů, opatření přijatá společností za účelem zabránění nebo odstranění pomlouvačných komentářů, odpovědnost skutečných autorů komentářů jako alternativy k odpovědnosti zprostředkovatele a důsledky vnitrostátního řízení pro společnost.¹⁷⁵

¹⁷² *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku*, rozsudek ESLP ze dne 2.5.2016, stížnost č. 22947/13, bod č. 91

¹⁷³ *Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku*, rozhodnutí ESLP ze dne 9.3.2017, stížnost č. 74742/14, bod č. 2-6

¹⁷⁴ Tamtéž, bod č. 7-16

¹⁷⁵ Tamtéž, bod č. 28

K otázce kontextu komentáře Evropský soud uvedl, že příspěvek, ve kterém byl stěžovatel nesprávně obviněn, byl ihned po nahlášení smazán a byla vydána omluva. Zvláštní význam byl kladen na fakt, že provozovatelem webu bylo malé neziskové sdružení, které nebylo příliš známé, a tedy nelze očekávat, že by přilákalo velké množství čtenářů.¹⁷⁶ Rozdíl proti případu *Delfi proti Estonsku* je především v dosahu daných platforem. V případě Delfi se jednalo o jedno z nejčtenějších médií v Estonsku. Evropský soud zde navíc stanovil, že se případ netýká jiných fór na internetu, kde mohou být šířeny komentáře třetích stran¹⁷⁷

Dále provozovatel na blogu zveřejnil prohlášení, dle kterého sdružení nekontroluje komentáře před jejich zveřejněním a že za tyto jsou odpovědni skuteční autoři. Článek i komentář byly odstraněny ihned po oznámení stěžovatelem, že článek byl nevhodný a že chce článek a komentář odstranit. V případě *Delfi proti Estonsku* byly urážlivé komentáře odstraněny až po šesti týdnech.¹⁷⁸ Evropský soud zdůraznil, že pokud by se od malého neziskového sdružení očekávalo, že bude předpokládat, že některé komentáře mohou být v rozporu se zákonem, přestože vyzývalo čtenáře, aby se takových komentářů zdrželo, znamenalo by to pro takové sdružení nadměrnou a nepraktickou předvídatost, což by mohlo mít za následek narušení práva předávat informace prostřednictvím internetu.¹⁷⁹

Evropský soud také odkázal na rozsudek *Magyar Tartalomsgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku*, především na skutečnost, že odpovědnost za komentáře třetích stran může mít negativní důsledky pro internetové zpravodajské portály poskytující možnost komentovat příspěvky.¹⁸⁰ Lze totiž předpokládat, že by webové portály, které nyní umožňují komentování svých příspěvků, takovou možnost zrušily. Zamezení komentování příspěvků by bylo preventivním opatřením daných portálů, aby odpovědnost za komentáře třetích stran nemohla vzniknout. Šlo by tak o preventivní zproštění odpovědnosti

¹⁷⁶ *Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku*, rozhodnutí ESLP ze dne 9.3.2017, stížnost č. 74742/14, bod č. 30

¹⁷⁷ Srov. *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 115-116

¹⁷⁸ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 19

¹⁷⁹ *Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku*, rozhodnutí ESLP ze dne 9.3.2017, stížnost č. 74742/14, bod č. 31

¹⁸⁰ *Magyar Tartalomsgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku*, rozsudek ESLP ze dne 2.5.2016, stížnost č. 22947/13, bod č. 86

webových portálů, především pak nekomerčních, pro které by tato kontrola byla finančně příliš náročná. Tyto důsledky proto mohou mít odstrašující účinek (*chilling effect*) na svobodu projevu na internetu.

Evropský soud na základě výše uvedených skutečností dospěl k závěru, že vnitrostátní soudy v rámci své posuzovací pravomoci (*margin of appreciation*) dosáhly rovnováhy mezi článkem 8 a článkem 10 Úmluvy. Stížnost z těchto důvodů byla zjevně neopodstatněná.¹⁸¹

Hlavním rozdílem mezi rozhodnutím ve věci *Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku* a rozsudky *Delfi AS proti Estonsku* a *Magyar Tartalomszolgáltatók Eygesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku* je, že Evropský soud nevyžadoval po provozovateli webové stránky předběžnou kontrolu veškerého obsahu, ani zavedení systému na upozornění a odstranění nevhodných komentářů (*notice-and-take-down system*), jak tomu bylo v předchozích případech. V tomto případě stačilo ke zproštění odpovědnosti, že na základě oznámení provozovatel sám odstranil nevhodné komentáře a publikoval omluvu.

Společným znakem výše uvedených případů je, že internetový zprostředkovatel ze sebe nemůže plně sejmout odpovědnost, i přestože došlo k odstranění komentářů se zjevně nezákonným obsahem (nenávistný projev, podněcování k násilí). Podstatné v takovém případě je, že došlo k samotnému zveřejnění takového komentáře a není tak relevantní, jak rychle byl odstraněn.¹⁸²

Lze tak očekávat, že přístup Evropského soudu se bude rozvíjet více v linii, jaká byla naznačena v rozhodnutí *Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku*. Tedy méně striktní výklad pravidel, která byla stanovena v rozsudku *Delfi proti Estonsku* a blíže rozpracována v rozsudku *Magyar Tartalomszolgáltatók Eygesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku*. Základním kritériem pro zhodnocení přiměřenosti zásahu v otázkách odpovědnosti internetových portálů pak Evropský soud stanovil:

1. kontext a obsah napadených komentářů,

¹⁸¹ *Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku*, rozhodnutí ESLP ze dne 9.3.2017, stížnost č. 74742/14, bod č. 36-38

¹⁸² *Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku*, rozhodnutí ESLP ze dne 9.3.2017, stížnost č. 74742/14, bod č. 25; *Magyar Tartalomszolgáltatók Eygesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku*, rozsudek ESLP ze dne 2.5.2016, stížnost č. 22947/13, bod č. 91; *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 159

2. odpovědnost autorů komentářů,
3. opatření přijatá provozovateli webových stránek a chování poškozeného,
4. důsledky komentářů pro poškozeného a
5. důsledky pro stěžovatele.¹⁸³

Z novější judikatury v oblasti odpovědnosti internetových zpravodajských portálů je možné zmínit rozhodnutí ve věci *Payam Tamiz proti Spojenému království* či *Høiness proti Norsku*. V obou těchto rozhodnutích, stejně jako v případě *Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku*, bylo namítáno porušení článku 8 Úmluvy internetovým portálem. Ve všech těchto rozhodnutích Evropský soud shledal, že napadené komentáře nepředstavovaly nenávistné projevy, ani nepodněcovaly k násilí. Internetové platformy tak v těchto případech nebyly odpovědné.¹⁸⁴

3.3. Odpovědnost vyplývající ze zveřejnění hypertextového odkazu

Jednou z funkcí internetu je hypertextový odkaz. Jde o odkaz, pomocí kterého se kliknutím uživatel dostane na propojený dokument nebo jeho konkrétní prvek. Hypertextový odkaz lze připodobnit k poznámce pod čarou nebo bibliografickému odkazu.¹⁸⁵

Účelem hypertextové odkazu je přeměřovat uživatele na jiné stránky a webové zdroje, a tím umožnit uživatelům internetu navigaci k materiálům. Hypertextové odkazy se od tradičních způsobů publikace liší především v tom, že uživatele pouze nasměrují k obsahu dostupnému jinde na internetu, tedy

¹⁸³ *Magyar Tartalomszolgáltatás Eygesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku*, rozsudek ESLP ze dne 2.5.2016, stížnost č. 22947/13, bod č. 69

¹⁸⁴ *Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku*, rozhodnutí ESLP ze dne 9.3.2017, stížnost č. 74742/14, bod č. 37; *Høiness proti Norsku*, rozsudek ESLP ze dne 19.6.2019, stížnost č. 43624/14, bod č. 69; *Payam Tamiz proti Spojenému království*, rozhodnutí ESLP ze dne 12.10.2017, stížnost č. 3877/14, bod č. 82-85

¹⁸⁵ SCHABAS, William A. *The European Convention on Human Rights: A Commentary*. Oxford University Press, 2015., str. 462-463

nepředstavují související prohlášení k publiku ani nesdělují jeho obsah, ale slouží pouze k upoutání pozornosti čtenářů na existenci materiálu na jiném webu.¹⁸⁶

Hypertextovému odkazovateli (*hyperlinker*) nelze přičítat žádnou odpovědnost v souvislosti s nelegálním obsahem hypertextových odkazů na webové stránky, kromě případů, kdy má hypertextový odkazovatel *de iure* nebo *de facto* kontrolu nad hypertextovým odkazem na webovou stránku nebo pokud schválil nelegální obsah webové stránky s hypertextovým odkazem.¹⁸⁷

Soud zastává názor, že vzhledem k specifičnosti hypertextových odkazů nelze z pouhého zveřejnění hypertextového odkazu šířícího pomlouvačné informace vyvozovat odpovědnost za samotný obsah. Propojení (*linking*) též nelze chápat jako tiché vyjádření souhlasu.¹⁸⁸

Dle Evropského soudu je třeba odpovědnost posuzovat individuálně a s ohledem na řadu prvků. Soud tyto prvky definoval v rozsudku *Magyar Jeti Zrt proti Maďarsku* následovně:

- i. schválil novinář napadený obsah;
- ii. zopakoval novinář sporný obsah (aniž by jej podpořil);
- iii. zahrnoval novinář pouze hypertextový odkaz na napadený obsah (bez jeho schválení nebo opakování);
- iv. věděl novinář nebo mohl rozumně vědět, že napadený obsah je pomlouvačný nebo jinak nezákonný;
- v. jednal novinář v dobré víře, respektoval etiku žurnalistiky a provedl náležitou péči očekávanou v odpovědné žurnalistice?¹⁸⁹

Ve výše uvedeném rozsudku soud uvedl, že není podstatné, zda provozovatel internetového zpravodajského portálu věděl nebo mohl rozumně předpokládat, že hypertextový odkaz zprostředkovává přístup k pomlouvačnému či jinak nezákonnému obsahu. Jak bylo uvedeno již v rozsudku *Delfi proti Estonsku* je třeba, aby útok na osobní čest a pověst dosáhl určitého stupně závažnosti a zároveň jeho způsob provedení musí vyvolat újmu na osobním

¹⁸⁶ *Magyar Jeti Zrt proti Maďarsku*, rozsudek ESLP ze dne 4.3.2019, stížnost č. 11257/16

¹⁸⁷ *Mouvement Raëlien Suisse proti Švýcarsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 13.7.2012, stížnost č. 16354/06

¹⁸⁸ Tamtéž

¹⁸⁹ *Magyar Jeti Zrt proti Maďarsku*, rozsudek ESLP ze dne 4.3.2019, stížnost č. 11257/16, bod č. 76

požívání práva na respektování soukromého života.¹⁹⁰ Evropský soud dovedl, že v daném případě mohli novináři zpravodajského internetového portálu rozumně předpokládat, že obsah, ke kterému poskytli přístup, přestože se mohl jevit kontroverzním, bude v mezích přípustné kritiky politických stran, a tedy nebude nezákonný.¹⁹¹

Maďarské vnitrostátní soudy v daném případě uložily zpravodajskému portálu objektivní odpovědnost, která vylučuje jakoukoli rovnováhu mezi konkurenčními právy, tedy právem na dobré jméno politické strany (článek 8 Úmluvy) a právem na svobodu projevu internetového zpravodajského portálu (článek 10 Úmluvy).¹⁹²

Obdobně jako v případě *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku* může mít stanovení objektivní odpovědnosti negativní důsledky pro přístup k informacím na internetu. Autoři a vydavatelé by se mohli preventivně zdržet uvádění hypertextových odkazů, nad jejichž obsahem nemají žádnou kontrolu, což může mít přímo či nepřímo odstrašující účinek na svobodu projevu na internetu.¹⁹³

Na základě výše uvedených skutečností Evropský soud pro lidská práva shledal, že uložení objektivní odpovědnosti vnitrostátních soudů společnosti Magyar Jeti nebylo založeno na relevantních a dostatečných důvodech, a představovalo nepřiměřené omezení jejího práva na svobodu projevu.

Evropský soud tak v rozsudku dovedl omezení odpovědnosti novinářů a mediálních společností, které ve svých zprávách používají hypertextové odkazy. Tento rozsudek je tak velmi důležitým právě pro novináře, kterým poskytuje ochranu před nepodloženými vnitrostátními žalobami.

Zároveň je třeba zdůraznit, že Evropský soud možnost odpovědnosti plně nevyloučil. Ponechává si zde tedy prostor, pokud by v následujících letech řešil obdobný problém. Přesto dle mého názoru rozsudek ve věci *Magyar Jeti Zrt proti Maďarsku* znamená posílení práva na svobodu projevu pojící se s ochranou médií.

¹⁹⁰ *Delfi AS proti Estonsku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09, bod č. 137

¹⁹¹ *Magyar Jeti Zrt proti Maďarsku*, rozsudek ESLP ze dne 4.3.2019, stížnost č. 11257/16, bod č. 82

¹⁹² Tamtéž, bod č. 83

¹⁹³ Tamtéž, bod č. 83

Jelikož soud jasně definoval prvky, které jsou relevantní při analýze dané problematiky, novinář má díky poměrně přesný návod, jak postupovat, aby se vyhnul případné odpovědnosti ze zveřejnění hypertextového odkazu.

Závěr

V této diplomové práci jsem analyzovala problematiku svobody projevu dle článku 10 Úmluvy ve vztahu s internetem. V práci jsem se věnovala také základním pojmům souvisejícím s článkem 10 Úmluvy, které jsou součástí základních výkladových principů užívaných Evropským soudem. Cílem diplomové práce bylo zodpovědět otázky stanovené v úvodu.

První a stěžejní otázkou práce bylo, zda Evropský soud ve své judikatuře k článku 10 Úmluvy ukládá nositeli práva, který působí na internetu, nové formy odpovědnosti a povinností. Problematika povinností a odpovědnosti byla tradičně spojována s novináři a státními zaměstnanci. Lze říci, že povinnosti a odpovědnost novinářů, potažmo médií jako celku, se přenesly také do prostředí internetu.

Tento přenos však s sebou přinesl mnoho nových, nebo posunul způsob výkladu původních, povinností a odpovědnosti. Uvedeným posunem je například zvýšená odpovědnost novinářů působících na internetu. Tato zvýšená odpovědnost byla důsledkem širšího dosahu zveřejňovaných článků a také schopností ovlivňovat větší množství čtenářů z různých koutů světa.

Evropský soud tedy ve své judikatuře uložil nositeli práva, který působí na internetu, nové formy odpovědnosti a povinností. V případě internetových veřejných archivů byla dovozena obecná odpovědnost médií k jejich udržování a zpřístupňování. Spolu s odpovědností byla dovozena též povinnost označovat články, které se staly předmětem řízení o pomluvě.

Nová odpovědnost byla v nedávné době uložena také internetovým zpravodajským portálům. Jde o odpovědnost internetových zpravodajských portálů za komentáře třetích stran. Judikatura v této oblasti však stále není konzistentní. Evropský soud ke svému prvnímu rozsudku přistoupil poměrně přísně, navíc šlo o rozhodnutí velkého senátu, což se následně projevovalo v navazujících rozsudcích a rozhodnutích. Evropský soud si nemohl dovolit zpochybnit svoje rozhodnutí, proto v dalších případech postupoval cestou ústupků a výjimek, a tak se této oblasti odpovědnosti dosud nedostalo plného sjednocujícího rozhodnutí.

Další oblastí, kde lze sledovat nový druh odpovědnosti, je hypertextový odkaz. V tomto případě zvolil Evropský soud opačný přístup než u odpovědnosti internetových zpravodajských portálů, neboť odpovědnost za zveřejnění hypertextového odkazu Evropským soudem shledána nebyla. Rozsudky však byly koncipovány tak, aby v budoucnu nebyl problém tuto odpovědnost dovodit.

Dílní otázkou bylo, jaké meze práva na svobodu projevu na internetu lze seznat v judikatuře Evropského soudu. Přístup Evropského soudu ke svobodě projevu byl ve vybrané judikatuře poměrně vstřícný. Evropský soud si již ve svých počátcích uvědomil význam svobody projevu pro demokratickou společnost a z této myšlenky také vycházel, a tudíž přistoupil k otázce případného omezení práva na svobodu projevu velmi zdrženlivě. Jedním z důvodů tohoto počínání je i obava z odstrašujícího účinku (*chilling effect*) plynoucího z konkrétního omezení nebo sankce. Případy, kde Evropský soud tento odstrašující efekt dovodil, byly blíže rozebrány v hlavní části diplomové práce.

Velmi specifickým tématem bylo právo na přístup na internet ve vězení. Zde Evropský soud velmi vhodně přistoupil k řešení problematiky spočívající v různorodosti zákonné úpravy přístupu vězňů na internet ve smluvních státech. Z rozsudků vyplynulo, že smluvní státy mohou mít stanoveny meze svobody projevu na základě stejného rozsudku a přesto individuálně dle vnitrostátní úpravy. Meze svobody projevu se také lišily dle způsobu publikace. Pokud byl například stejný článek vydaný v tištěné i internetové verzi, přístup k těmto vydáním byl odlišný, právě z důvodu různorodosti daných platforem.

Téma diplomové práce bylo zvoleno pro jeho aktuálnost. Již nyní lze ale očekávat, že v brzké budoucnosti nabídne judikatura v oblasti svobody projevu novou problematiku spojenou s celosvětovou pandemií nemoci Covid-19. V úvodu práce bylo uvedeno, že se internet stal běžnou součástí života a také jedním z hlavních komunikačních prostředků. Během období, kdy byla tvořena tato práce, se tato skutečnost ukázala jako mnohem naléhavější, než se mohlo původně zdát.

Mnoho osob a institucí muselo nečekaně přejít do online světa a nyní se musí vypořádávat s novými problémy a výzvami. Toto období bude mít bezpochyby vliv na svobodu projevu, vzhledem k restrikcím, které byly a jsou přijímány smluvními státy Úmluvy. I z těchto důvodů dnes hrají mnohem

důležitější roli online média. Není proto otázkou, zda se současná situace projeví v judikatuře Evropského soudu, ale spíše kdy a jakým způsobem. Tedy k jakým porušením článku 10 Úmluvy bude docházet či do konfliktu s jakými pávy se svoboda projevu dostane. Tato situace bude v budoucnu jistě velmi zajímavou výzkumnou otázkou ve vztahu ke svobodě projevu na internetu.

Resumé

The aim of this diploma thesis was to analyze the issue of the Internet in relation to Article 10 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Freedom of speech is one of the fundamental elements of a democratic society. The Internet has again become a modern space for communication and transmission of information.

The first chapter is devoted to the definition of Article 10 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. The definition of Article 10 is important for the analysis of selected case law of the European Court of Human Rights.

The second chapter discusses the key areas related to the relationship between freedom of speech and the Internet. The Internet has become part of the life of almost everyone of us. It is therefore interesting to see how the right to freedom of expression on the Internet enters notable areas, such as the right to access the Internet in prison or the question of jurisdiction.

The final chapter is devoted to duties and responsibilities in the Internet environment. Above all, duties and responsibilities of Internet news portals went through an interesting and fast development in case law. Duties and responsibilities implemented under Article 10 (2) of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms are making Article 10 exceptional in the context of other articles. Duties and responsibilities on the Internet are often linked to the media, which affects the intensity of the protection of this right.

Zdroje:

Literatura:

BARENDT, Eric. *Freedom of Speech*. Second ed. Oxford: Oxford University Press, 2007, 526 s.

BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. Teoretik, 384 s.

BENEDEK, Wolfgang a Mathias C. KETTEMANN. *Freedom of expression and the Internet*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2013, 192 s.

GERARDS, Janneke, *General Principles of the European Convention on Human Rights*. Cambridge: Cambridge University Press, 2019, 274 s.

JÄGER, Petr, MOLEK, Pavel. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. First ed. Praha: Auditorium, 2007, 195 s.

KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. 1696 s.

MOLEK, Pavel. *Politická práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Lidská práva, 616 s.

OVEY, Clare, Robin C.A. WHITE a Francis Geoffrey JASOBS. *Jacobs, White & Ovey: The European Convention on Human Rights*. 5th. Oxford: Oxford University Press, 2010, 716 s.

SCHABAS, William A. *The European Convention on Human Rights: A Commentary*. Oxford University Press, 2015, 1308 s.

SKOUPÝ, Arnošt: *Texty k obecným dějinám kapitalismu I*. Olomouc 1989, 121 s.

SMET, Stijn a Eva BREMS, ed. *When Human Rights Clash at the European Court of Human Rights: Conflict or Harmony?*. Oxford: Oxford University Press, 2017, 286 s.

Smlouvy:

Doporučení č. 38. Štrasburg: Parlamentní shromáždění, Rada Evropy, 1949.

Protocol No. 11 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, restructuring the control machinery established thereby.

In: . Strasbourg, 1998.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Řím: Rada Evropy, 1950.

Všeobecná deklarace lidských práv: A/RES/217(III)A-E. New York: Valné shromáždění OSN, 1948.

Rozsudky a rozhodnutí:

Abdi Mahamud proti Maltě, rozsudek ESLP ze dne 3.5.2016, stížnost č. 56796/13

Ahmet Yildirim proti Turecku, rozsudek ESLP ze dne 18.3.2013, stížnost č. 3111/10

Aleksey Ovchinnikov proti Rusku, rozsudek ESLP ze dne 16.3.2011, stížnost č. 24061/04

Al-Skeini a ostatní proti Spojenému království, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 7.7.2011, stížnost č. 55721/07

Appleby a ostatní proti Spojenému království, rozsudek ESLP ze dne 24.9.2003, stížnost č. 44306/98

Axel Springer AG proti Německu, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 7.2.2012, stížnost č. 39954/08

Bărbulescu prot Rumunsku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 5.8.2017, stížnost č. 61496/08

Barthold proti Německu, rozsudek ESLP ze dne 31.1.1986, stížnost č. 8734/79

Ben el Mahi a ostatní proti Dánsku, rozhodnutí ESLP ze dne 11.12.2006, stížnost č. 5853/06

Betty Purcell a ostatní proti Irsku, rozhodnutí ESLP ze dne 16.4.1991, stížnost č. 15404/89

Bladet Tromsø a Stensaas proti Norsku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 20.5.1999, stížnost č. 21980/93

Blokhin proti Rusku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23. Března 2016, stížnost č. 47152/06

Bowman proti Spojenému království, rozsudek ESLP ze dne 19.2.1998, stížnost č. 24839/94

Cascado Coca proti Španělsku, rozsudek ESLP ze dne 24.2.1994, stížnost č. 15450/89

Castells proti Španělsku, rozsudek senátu ESLP ze dne 23.4.1992, stížnost č. 11798/85

Cengiz a ostatní proti Turecku, rozsudek ESLP ze dne 1.3.2016, stížnost č. 48226/10 a 14027/11

Centrum pro právní zdroje jménem Valentina Câmpeanu proti Rumunsku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 17.7.2014

D.H. a ostatní pro České republice, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 13.11.2007, stížnost č. 57325/00

Delfi AS proti Estonsku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.6.2015, stížnost č. 64569/09

Goodwin proti Spojenému království, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 27.3.1996, stížnost č. 17488/90

Google Spain SL a Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) a Mario Costeja González, rozsudek velkého senátu Soudního dvora Evropské unie ze dne 13.5.2014, věc č. C-131/12

Groppera Radio AG a další proti Švýcarsku, rozsudek pléna ze dne 28.3.1990, stížnost č. 10890/84

Handyside proti Spojenému království, rozsudek pléna ESLP ze dne 7.12.1976, stížnost č. 5493/72

Hashman a Harrup proti Spojenému království, rozsudek ESLP ze dne 25.11.1999, stížnost č. 25594/94

Heinisch proti Německu, rozsudek ESLP ze dne 21.10.2011, stížnost č. 28274/08

Herri Batasuna a Batasuna proti Španělsku, rozsudek ESLP ze dne 30.6.2009, stížnost č. 25803/04 a 25817/04)

Hertel proti Švýcarsku, rozsudek ESLP ze dne 25.8.1998, stížnost č. 25181/94

Hirsi Jamaa a ostatní proti Itálii, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23.2.2012, stížnost č. 27765/06

Høiness proti Norsku, rozsudek ESLP ze dne 19.6.2019. stížnost č. 43624/14

Chauvy a ostatní proti Francii, rozsudek ESLP ze dne 29.9.2004, stížnost č. 64915/01

Christine Goodwin proti Spojenému království, rozsudek ESLP ze dne 11.7.2002, stížnost č. 28957/95

Irsko proti Spojenému království, rozsudek ESLP ze dne 18.1.1978, stížnost č. 5310/71

Jankovskis proti Litvě, rozsudek ESLP ze dne 17.4.2017, stížnost č. 21575/08

Jersild proti Dánsku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23.9.1994, stížnost č. 15890/89

K.U. proti Finsku, rozsudek ESLP ze dne 2.3.2009, stížnost č. 2872/02

Kalda proti Estonsku, rozsudek ESLP ze dne 6.6.2016, stížnost č. 17429/10

Karttunen proti Finsku, rozhodnutá ESLP ze dne 10.5.2011, stížnost č. 1685/10

Kobenter a Standard Verlags GmbH proti Rakousku, rozsudek ESLP ze dne 2.2.2007, stížnost č. 60899/00

Kyprianou proti Kypru, rozsudek ESLP ze dne 15.12.2005, stížnost č. 73797/01

Lambert a ostatní proti Francii, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 5.6.2015, stížnost č. 46043/14

Leander proti Švédsku, rozsudek ESLP ze dne 26.3.1987, stížnost č. 9248/81

Lingens proti Rakousku, rozsudek ESLP ze dne 8.7.1986, stížnost č. 9815/82

M.L. a W.W. proti Německu, rozsudek ESLP ze dne 28.9.2018, stížnost č. 60798/10 a č. 65599/10

Magyar Jeti Zrt proti Maďarsku, rozsudek ESLP ze dne 4.3.2019, stížnost č. 11257/16

Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku, rozsudek ESLP ze dne 2.5.2016, stížnost č. 22947/13

Markt Intern Verlag GmbH a Klaus Beermann proti Německu, rozsudek pléna ESLP ze dne 20.11.1989, stížnost č. 10572/83

Mosley proti Spojenému království, rozsudek ESLP ze dne 15.9.2011, stížnost č. 48009/08

Mouvement Raëlien Suisse proti Švýcarsku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 13.7.2012, stížnost č. 16354/06

Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii, rozsudek ESLP ze dne 12.1.2007, stížnost č. 13178/03

Müller a další proti Švýcarsku, rozsudek senátu ESLP ze dne 24.5.1988, stížnost č. 10737/84

Ólafsson proti Islandu, rozsudek ESLP ze dne 16.6.2017, stížnost č. 58493/13

Orban a ostatní proti Francii, rozsudek ESLP ze dne 15.1.2009 , stížnost č. 20985/05

Oršuš a ostatní proti Chorvatsku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16.3.2010, stížnost č. 15766/03

Otto-Preminger-Institut proti Rakousku, rozsudek ESLP ze dne 20.9.1994, stížnost č. 13470/87

Payam Tamiz proti Spojenému království, rozhodnutí ESLP ze dne 12.10.2017, stížnost č. 3877/14

Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku, rozsudek ESLP ze dne 17.12.2004, stížnost č. 49017/99

Perrin proti Spojenému království, rozhodnutí ESLP ze dne 18.10.2005, stížnost č. 5446/03

Redakční rada Pravoye Delo a Shtekel proti Ukrajině, rozsudek ESLP ze dne 5.8.2011, stížnost č. 33014/05

Rolf Anders Daniel PIHL proti Švédsku, rozhodnutí ESLP ze dne 9.3.2017, stížnost č. 74742/14

Roman Zakharov proti Rusku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 4.12.2015, stížnost č. 47143/06

Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 27.6.2017, stížnost č. 931/13

Shvydka proti Ukrajině, rozsudek ESLP ze dne 30.1.2015, stížnost č. 17888/12

Stoll proti Švýcarsku, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 10.12.2007, stížnost č. 69698/01

The Sunday Times proti Spojenému království, rozsudek pléna ESLP ze dne 26.4.1979, stížnost č. 6538/74

Times Newspaper Ltd. (č.1 a č.2) proti Spojenému království, rozsudek ESLP ze dne 10.3.2009, stížnost č. 3002/03 a č. 23676/03

Tyrer proti Spojenému království, rozsudek senátu ESLP ze dne 25.4.1978, stížnost č. 5856/72

Valiulienė proti Litvě, rozsudek ESLP ze dne 26.6.2013, stížnost č. 33234/07

Vogt proti Německu, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 26.8.1995, stížnost č. 17851/91

Węgrzynowski a Smolczewski proti Polsku, rozsudek ESLP ze dne 16.10.2013, stížnost č. 33846/07

X a Y proti Nizozemsku, rozsudek ESLP ze dne 26.3.1985, stížnost č. 8978/80

Články:

BALKIN, Jack. Free speech and hostile environment. *99 Columbia L. Rev.* 1999, 1-28

O'BOYLE, Michael. The notion of „vulnerable groups“ in the case law of the European Court of Human Rights. In: *Conference on The Constitutional Protection of Vulnerable Groups: A Judicial Dialogue: 4-5 December 2015, Santiago, Chile*. European Commission for Democracy through law

PETERKA, Jiří. Na počátku byl ARPANET *Computerworld*. Praha: Internet Info DG, 1995, **4/95**..

SCHULTZ, Thomas. Carving up the Internet: Jurisdiction, Legal Orders, and the Private/Public International Law Interface. *The European Journal of International Law*. 2008, **19**(4), 799–839.

TICHÝ, Luboš, et al. Působení základních práv na soukromoprávní poměry a jeho meze. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, 18.1: str. 10-17

TYMOFEYEVA, Alla. Zranitelné osoby v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. *JURISPRUDENCE*. 2019, **28**(5), 11-17.

VILJANEN, Jukka. The European Court of Human Rights as a Developer of the General Doctrines of Human Rights Law, A Study of the Limitation Clauses of the European Convention on Human Rights. Tampere: Tampere University Press, 2003, Str.

WAGNEROVÁ, Eliška.: Poznámky k vývoji a k různým pojetím základních práv, *Politologický časopis č. 1*, 1995, s. 43-48

Elektronické zdroje:

EUROPEAN UNION. *The EU Justice Scoreboard*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020.

Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights: Freedom of expression [online]. Strasbourg: Council of Europe, 2020.

Internet: case-law of the European Court of Human Rights: Updated: June 2015. 2nd. Strasbourg: Council of Europe, 2015

Measuring digital development Facts and figures 2020. Geneva: International Telecommunication Union, 2020.

Overview ECHR 1959-2019. In: *European Court of Human Rights*. Štrasburg, Únor 2020